

ŠTASTNÝ
NOVÝ ROK

15

198/14

ŽIVOT

KULTURNĚ-SOCIÁLNÍ ČASOPIS JANUÁR • LEDEN • STYCZEŃ 1961

Nr 1

Cena 1 zł

APEL DO NARODÓW CAŁEGO ŚWIATA

Uchwalony na naradzie partii komunistycznych i robotniczych (streszczenie)

W poczuciu odpowiedzialności za losy ludzkości zwracamy się do Was z wezwaniem:

DO POWSZECHNEJ WALKI W OBRONIE POKOJU, PRZECIWKO GROŽBIE NOWEJ WOJNY ŚWIATOWEJ.

W obliczu groźby katastrofy wojennej, która pociągnęłaby za sobą nieobliczalne ofiary, spowodowałaby zagładę setek milionów ludzi, obróciłaby w gruzu podstawowe ośrodki światowej cywilizacji, sprawę zachowania pokoju bardziej niż kiedykolwiek nurtuje cała ludzka społeczność.

My, komuniści, walczymy o pokój i powszechnie bezpieczeństwo, o życie, które pozwoli wszystkim ludziom i wszystkim narodom korzystać z dobrosiejsztw pokoju i wolności.

Cel każdego z krajów socjalistycznych z osobna i wspólnoty socjalistycznej jako całości polega na tym, aby wszystkim narodom zapewnić trwały pokój.

Socjalizmowi nie potrzeba wojny. Dziejowy spór między starym a nowym ustrojem, między socjalizmem a kapitalizmem powinien być rozstrzygany nie przez wojnę światową, lecz w pokojowym współzawodnictwie, we współzawodnictwie o to, jaki ustroj społeczny stworzy wyższy poziom gospodarki, techniki i kultury, o to, kto zapewni narodom wyższy poziom życia.

My, komuniści, uważamy za swój najświętszy obowiązek uczynić wszystko co w naszej mocy, aby uchronić ludzkość przed okropnościami współczesnej wojny.

APEL stwierdza następnie, że wszystkie kraje socjalistyczne, zgodnie z nauką wielkiego Lenina, uczyniły myśl przewodnią swojej polityki zagranicznej zasadę POKOJOWEGO WSPÓŁISTNIEŃIA państw o różnych ustrojach społecznych.

W naszej epoce narody i państwa mają przed sobą tylko jeden wybór: pokojowe współistnienie i współzawodnictwo socjalizmu z kapitalizmem — albo ludobójca wojny jądrowej.

Innej drogi nie ma. Odpowiadając na pytanie: Skąd wypływa niebezpieczeństwo zburzenia pokoju na świecie? — Apel wskazuje, że

pokojowi zagraża polityka rządów mocarstw imperialistycznych, które wbrew woli swych narodów narzucają światu zgubny wyścig zbrojeń, roznierają zimną wojnę przeciw socjalistycznym i innym pokojowym państwom, dającą dążenia wolnościowemu narodowi.

Apel wymienia liczne fakty świadczące o tym, że polityka

rządów państw imperialistycznych zagraża pokojowi światowemu.

Zwracając się do robotników, chłopów, pracowników umysłowych, ludzi dobrej woli na całym świecie Apel stwierdza, że nie ma w naszej dobie dla ludzkości pilniejszego zadania niż walka przeciwko groźbie wojny rakietowo-jądrowej, o powszechnie i całkowite rozbicie, o zachowanie pokoju i że nie ma dziś równie szlachetnego obowiązku jak uczestnictwo w tej walce.

STWIERDZAJĄC, że pokój nie spadnie z nieba, że można go obronić i utrzymać tylko we wspólnej walce wszystkich sił pokoju,

Apel zwraca się z wezwaniem do wszystkich ludzi pracy, do narodów wszystkich kontynentów, aby działały na rzecz odprężenia międzynarodowego i pokojowego współistnienia, przeciwko „zimnej wojnie”, przeciwko wyściegowi zbrojeń.

Olbrzymie środki, marnotrawione na zbrojenia — czytamy w Apelu — obrócone na cele pokojowe pozwolilyby polepszyć położenie mas ludowych, zmniejszyć bezrobocie, poprawić place i warunki życia, powiększyć budownictwo mieszkaniowe, rozszerzyć ubezpieczenia społeczne.

Apel zwraca się następnie do socjaldemokratów, do członków innych partii i organizacji opowiadających się za pokojem, do wszystkich członków związku zawodowych, do wszystkich patriotów — z wezwaniem:

Współdziałać z nami w walce o pokój, o rozbicie.

Działajmy razem! Stwórzmy wspólny front walki przeciwko przygotowaniom imperialistów do nowej wojny!

Bronimy wspólnie praw i swobody demokratycznych, walczmy przeciwko ciemnym siłom reakcji i faszyzmu, przeciwko rasizmowi i szowinizmowi, przeciwko wszechwładzy monopolii, przeciwko militaryzacji gospodarki i życia politycznego.

PODKREŚLAJĄC, że walka narodów o wolność niepodległość osłabia siły dające do wojny i pomaga siły pokoju,

Apel zwraca się do narodów krajów nowo wyzwolonych od kolonializmu i walczących o swą wyzwolenie:

Bracia z krajów nowo wyzwolonych od kolonializmu, walczących o swą wyzwolenie!

BIJE OSTATNIA GODZINA KOLONIALIZMU!

My, komuniści, jesteśmy z Wami! Z Wami, jest potężny obóz państw socialistycznych!

Żądamy wraz z Wami natychmiastowego i bezwarunkowego przyznanego prawa do niepodległego bytu wszystkim ludom.

Niech bogactwa Waszych krajów i trud mas pracujących służą wyłącznie dobru Waszych narodów!

Wasza walka o całkowitą swobodliwość i niezależność gospodarczą, Waszą wolność służy świetiej sprawie pokoju!

WZAKOŃCZENIU Apelu czytamy:

My przedstawiciele partii komunistycznych i robotniczych, zwracamy się z apelem: do mężczyzn, kobiet i młodzieży, do ludzi wszystkich zawodów i warstw społecznych,

do wszystkich — niezależnie od ich poglądów politycznych i religijnych, bez różnic narodowości i koloru skóry,

do wszystkich, którzy kochają swoją ojczyznę i nienawidzą wojny.

Żądajcie natychmiastowego zakazu doświadczeń, produkcji i stosowania broni masowej zagłady.

Żądajcie niezwłocznego zawarcia układu w sprawie powszechnego, całkowitego i kontrolowanego rozbicia.

Niech współczesna nauka i technika nie przyczyniają się więcej do produkcji narzędzi śmierci i zniszczenia, lecz niech służą wyłącznie dobru człowieka i postępowi ludzkości!

Niech przyjazna współpraca, szersza wymiana handlowa i kulturalna między wszystkimi krajami zajmie miejsce ugrupowań militarnych!

W naszej epoce

siły pokoju przeważają nad siłami wojny!

Narody osiągną szlachetny i upragniony cel — obronią pokój, jeżeli zjednoczą swe wysiłki i będą wytrwać i aktywnie walczyć o pokój i przyjaźń między narodami.

Komuniści oddadzą tej sprawie wszystkie swe siły.

Pokój zwycięży wojnę!

Neuspešný kandidát na prezidentský stolec USA — Richard Nixon podľa oficiálnej zprávy Bieleného domu bol menovaný vodcom republikanskej strany na najbližšie 4 roky.

Známý poľský matematik prof. Sierpiński bol zvolený členom Francúzskej akademie vied.

V dňoch od 6 do 12. decembra 1960 úspešne prebiehal v Poľsku súpis obyvateľov.

V kultúrnej miestnosti Spoločnosti v Želove konal sa dňa 18.11.1960 sjazd delegátov národnostných menších vojvodstiev: lódzkeho, wrocławského a zielogórského.

14. decembra 1960 došlo v Etiópii k štátному prevratu. Syn císaře Haile Selassie utvoril novú vládu.

V decembri bola podpísaná obchodná dohoda o výmene tovarov medzi Poľskom a SSSR na rok 1961 vo výške 3,7 mld. rublov.

Podľa tlačových zpráv tažký priemysel predčasne splnil plán na rok 1960.

5. decembra 1960 ministerský predseda Józef Cyrankiewicz napísal list v záležitosti likvidácie byrokracie.

NÁŠ KOMENTÁŘ

Hlavním úkolem lidstva, k němuž vyzyvá jednohlasné usnesení moskevské konference 81 komunistických a dělnických stran je všeobecný boj za mír, boj proti nebezpečí nukleární války a snaha o mirové soužití všech národů světa. Podmínkou úspěchu této snahy je úplné dostranění kolonialismu, který dnes, v druhé polovině dvacátého století musíme nazvat hanibalem požádatem oněch časů, v nichž se imperialismus pelešil na naši zeměkouli.

Jsou čtyři státy na světě, které můžeme směle přirovat k zápalné šnůře — Konga, Alžír, Kuba, Laos — a které jsou přímo spojeny s otázkou kolonialismu i s jeho novými formami. Tragedie této zemí vykristalovala z brutalní politiky imperialismu, který pomocí nejruznějších spinavých metod brání svá privilegia — právo na bezohledné využívání. Na Kubě vítězná revoluce vedená Fidelem Castro, za níž je ohromná většina Kubanců, je tak silným hnutím, že i nepřímá intervence USA je v dané situaci vyloučena, poněvadž by mohla vytvořit světovou válku. Malá Kuba je i tak vystavena velké sabotážní akci Spojených států. V Laosu se už situace vyvíjí docela jinak, reálným místním skupinám, financoným Američany, se podařilo rozpoutat občanskou válku.

Krvavé události v Kongu a Alžíru výrazně ukazují bezohlednost imperialistické politiky. Tyto dva tragické případy rozdělily národy — členy OSN — na dva tábory. Na jedné straně, a tam má většinu, jsou: tábor socialistický a několik desítek tzv. malých států afrických a asijských, v jejichž čele stojí Indie, Indonésie a Egypt, druhou stranu reprezentuje skupina bohatých kapitalistických mocností a jejich vasalové, malé jihoafrické státečky a polokolonijské družstvo Filipín. Tento tábor, všeobecně nazývaný západním, představuje v této chvíli menšinu, ale bohužel má stále ještě poměrně hodně hlasů, poněvadž těchto malých států Latinské Ameriky je dvacet.

Tragedii Konga dobře známe. Denně, a to již půl roku, uveřejňuje tisk stále nové smutné zprávy, které ilustrují rozklad této umučené země, jejíž bohatství se stalo jejím nestěstím. Belgický kapitál, podporovaný americkým monopoliem nechce tuto „zlatou rybku“ za žádnou cenu vypustit z rukou, zvláště, že doposud se totéž cena platí cizí krvi. OSN vydala v konzkské zprávě velmi smutnou roli. Události posledních týdnů a hlavně zatčení a mučení predsedu vlády Lumumba potvrdily oprávněnost kritiky, adresované Chrusčovem sekretářem OSN na XV zasedání. Skandální fakt, že totéž vojsko, jež si vyžádal Lumumba, vydalo ho pacholku diktátora Mobutu — kreatuře odosazené belgickými kolonialisty, je precedenčním případem.

Další dění v Kongu je velkou neznámostí. Boje trvají a rozmí se prohlubují. Mohlo by se zdát, že imperialistické dosáhl svého cíle, avšak nekolonialismus, stejně jako předešli kolonialismus je odsouzen k zaniku. Mučedník, Patrice Lumumba, který byl před rokem znán pouze v ožkém okruhu, je dnes znán na celém světě jako symbol boje afrických národů za svobodu a nezávislost. A i když se opět vrátí na své místo, anebo bude li umučen, jeho jméno bude ctěno nejenom v Kongu a nejenom v Africe.

V Alžíru situace vrcholí. Dlouholeté boje francouzských kolonialistů s osvobozeneckým hnutím se končí politickou porádkou Francie právě ve chvíli její militaristické převahy určené moderně vybavenou armádou. Ukázalo se, že skupiny francouzských osadníků, vůrců pouze 10 procent obyvatelstva, ani bezohledným terorem, ani tanky a bombardovacími letadly nedokázaly ztěrizerovat národ, bojujíc za svou nezávislost a svobodu. Referendum, které slíbil de Gaulle a které má být provedeno 8. ledna, nemůže ovlivnit výsledek bojů. Je několik důvodů, které sklonily francouzskou vládu k tomuto kroku. Především chce vyzkoušet, zda alžírský problém bude moci být vyřešen bez účasti národně-oslavenecké fronty, díky resimyslným nápadům aby vyeliminoval Ferhat Albasu a jeho vládu — jediné oprávněné mluvce alžírského lidu. Datum referendum je určeno z pochopitelných důvodů tak, aby se konalo po debatě o Alžíru v OSN. Francie chce tímto působem odslavit své odsezení na mezinárodním fóru. A nakonec jde také o to, aby se řasování provedlo v atmosféře vyvolané okupací Alžíru francouzskou armádou.

Krvavé události, vyvolané fanaickými francouzskými nacionalisty během pobytu de Gaullea v Alžíru a také hromadná manifestace muslimů v rámci národně-oslavenecké fronty úplně přeskrtávají taktické posunutí francouzské vlády. Bláznivé manifestace ultras potlačování projevů bezbranného lidu moderně vyzbrojenou armádou — více než 100 mrtvých a 2.000 raněných — to je trochu více než tragický přehmat, to je fakt, který odsoudil francouzský kolonialismus k úpadku.

Pouze přímá jednání vlád, francouzské a protizájmenné alžírské a ne referendum, ale plebiscit, zajištěny mezinárodním dozorem, nohou ukončit tu toto kolonialní válku.

Stejně jako v případě Konga, tu je velmi nesnadné předpovídат, jaké bude zkončení. Můžeme se domnívat, že budou činěny pokusy rozdělit Alžír a že bude prolito ještě mnoho krve. Jsme si však naprostě jisti tím, že Alžír si svou nezávislost vybojuje a že to už nebude dlouho trvat. Bude to vítězství spravedlnosti a věci míru a také úspěch opravdových, jichž než imperialistických, zajmū Francie, kterou tato válka ochromuje a také degraduje.

DOMINIK HRODÝNSKI

SLOVÁCI A TECHNIKA MINULOSTI

Napriek tomu, že Slovensko je malou krajinou predsa dalo svetovej technike mnoho vynikajúcich ľudí, ktorí svojim významom široko prerástli hranice Slovenska. Títo Slováci dali do služieb ľudstva všetok svoj um, prácu, zdravie, svoje osobné šťastie, pohodlie, nedbali na posmech závistlivcov a zloprajníkov, pretože boli presvedčení o správnosti svojej cesty a myšlienok, ktoré, ako budúcnosť potvrdila, sa ukázali byť správnymi.

Prámeny: Stechmiller: Živá technika našej minulosti Voda: Aurel Stodola, Technické noviny 1954–60 a ī.

MAXIMILIÁN PETZVAL.

Ked pozeráme na pekné fotografie v časopise Život, alebo keď prezeráme nás rodinný album, tiež si neuvedomujeme, že veľkú zásluhu pri rozvoji fotografických prístrojov má Slovák Jozef Maximilián Petzval.

Narodil sa r. 1807 v Spišskej Belej. Študoval v Podolíci, Levoči, Košiciach a v Budapešti. Na štúdia si zarobil sám. Už ako 30 ročný sa stal riadnym profesorom matematiky na Viedenskej univerzite.

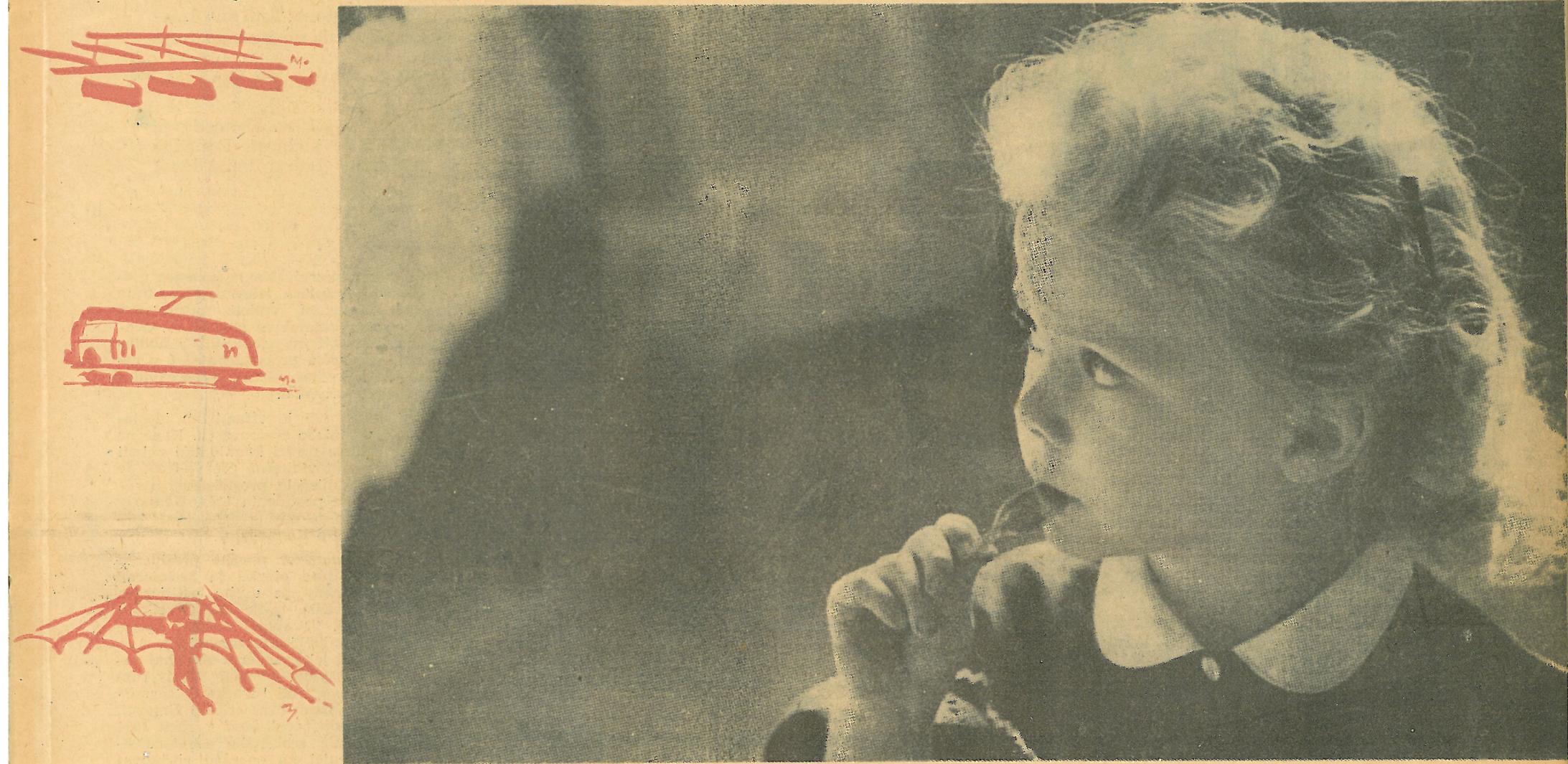
Ked sa r. 1830 rozvodnil Dunaj a voda ohrozovala celé obytné štvrti Budapešti, Petzval vo funkcii člena protipovodňového výboru urobil veľa preventívnych opatrení, vďaka čomu nebezpečenstvo na mnohých miestach odvrátil. Každý by čakal, že Petzvalovi sa za to ujdú aspoň slová vďaka a uznania, no nestalo sa tak. Petzvala prisne pokarhalia a potrestali vysokou peňažitou pokutou, vraj za prekročenie kompetencie.

Jeho najväčším objavom je vynález šošovkového objektívu pre fotografické prístroje, pričom výpracoval dlho neprekonanú matematickú teóriu, ako má výzeraj presne fotoobjektív. Výsledky jeho práce sa stali základom ďalšieho veľkého rozvoja fotografie. Fotografovanie jedného záberu skrátlo z mnoha minút na niekoľko sekúnd.

Zdokonalil Galilejho dalekohľad a skonštruoval prvý divadelný dalekohľad.

Výsledky jeho práce a objavov realizoval rakúsky podnikateľ Voigtländer, ktorý si postavil veľkú fabriku a výborne prosperoval, z čoho nemal úxitok veľký vynálezca.

Výpracoval aj viaceré teoretické práce z odboru matematiky a fyziky.

JÁN VLK KEMPELEN.

Narodil sa r. 1734 v Bratislavе. Bol polyhistorom a jedným z najväčších géniov svojej doby. Plynné ovládal sečem rečí, medzi nimi aj slovenský. Zaoberal sa technikou, akustikou, baníctvom, právnictvom, architektúrou, umením, poľnohospodárstvom, literatúrou a výborne kreslil.

Pôsobil ako dvorný radca a referendár pri Uhorskej kráľovskej kancelárii vo Viedni, pričom bol aj riaditeľom všetkých soľných baní v Uhorsku. Organizoval v Báčke textilný priemysel a hodvábnictvo. Vynášiel stroj na odčerpávanie vody z bani a podľa jeho plánov zriaďoval aj vodomety vo viedenskom cisárskom paláci Schönbrunn. Postavil známy bratislavský lodkový most cez Dunaj. Zostrojil aj hovoriaci stroj zvaný „fotograf“, ktorý bol nadšený aj veľký nemecký básnik J. W. Goethe. Zostrojil pišaci stroj pre slepcov.

Bol poverený aj prešťahovaním trnavskej univerzity do Budapešti, čim sa stal jedným zo zakladateľov vysokého učenia v Maďarsku.

UČENÝ MNÍCH CYPRIÁN.

Slovensko sa do dejín letectva zapísalo zaujímavou kurióznou postavou. Bol ním učený mnich Cypríán z rehole kamaldulov. Žil v Červenom Kláštore pri Dunaji, zomrel r. 1775.

O jeho činnosti sú len kusé zprávy v niektorých nemeckých a maďarských prameňoch. Údajne si urobil dlhé krídla z drevenej kostry, obtiahnutej pevným plátnom. Na týchto krídach sa spúšťal z vrchu Troch korún (na polskej strane Dunajca) proti silnému vetru. Dosahoval veľkých výšok a zaletel údajne až do Tatier. Táto jeho činnosť sa akosi nepozdávala cirkevnnej vrchnosti, ktorá mu zakázala pokračovať v týchto pokusoch.

Okrem letectva zaobral sa taktiež botanikou, výrobou, liečiv, alchýmiou. Jeho herbár liečivých rastlín je uložený v Tatranskom múzeu v Poprade.

STEFAN BANIČ.

Ked počujeme, že pilot si zachránil padákom život pri poruche lietadla, alebo ked vidíme hromadné zoskoky parašutistov, každý vysoko ocenuje vynález padáka. Málo ľudí však vie, že autorom prvého praktického používateľného padáka bol Slovák Stefan Banič.

Narodil sa r. 1871 v Smolenickej Novej Vsi pri Trnave (prv sa táto obec volala Neštich). Vystudoval sa do USA, kde sa usadil v Greewille v Štáte Pennsylvánia.

Bol nadšeným obdivovateľom rodiaceho sa letectva a veľmi ho mrzeli smrteľné úrazy v prípade havárie vtedy nedokonalých lietadiel, ktoré sa často vyskytovali. Rozmýšľal nači zariadením, ktoré by letca po poruche stroja dopravilo bezpečne na zem. Výsledkom pečlivého počítania bol vynález padáka, na ktorý mu Americký patentový úrad vystavil patentnú listinu pod č. 1, 108.484 zo dňa 2.8.1914. Tento padák, ktorý autor sám vyskúšal, aby presvedčil neveriacich Tomášov, mal už automatické otváracie a plachtacie zariadenie. V prvej svetovej vojne americká armáda s úspechom používala práve Baničov padák.

Po vojne sa vrátil na Slovensko, kde sa venoval poľnohospodárstvu a v r. 1940 zomrel.

V tejto súvislosti je zaujímavé podtnúť, že majstrom sveta v parašutizme za r. 1958 sa stal Slovák Ján Kriváň. Majstrovský titul si vybojoval na celosvetových pretekoch v Moskve. Pri vykonávaní svojich povinností tragicky zahynul v r. 1960.

Za svoju priekopnickú prácu sa stal členom rakúskej Akadémie vied, cisárskym dvorným radcom a mnohých iných významných učených spoločností, medzi nimi aj Jednoty českých matematikov. Zomrel r. 1891. Vďačná Viedeň mu postavila pomník, do podstavca ktorého je vyryté: „Jeho meno nikdy nevymizne z pamäti, dokial budú fotografie tešiť ľudskej oči“.

JÁN ANIÁN JEDLÍK.

Tak, ako druhú polovicu nášho storočia nazývame obdobím atómu a raket, tak prvú polovicu nášho storočia smelo označiť môžeme obdobím elektriny. K rozvoju používania elektriny prispel veľkým dielom Slovák Ján Amián Jedlík, ktorého maďarski technickí historikovia považujú za veľkého maďarského vedca. Ako uvidíme neskôr, k tomuto názoru čospeli na základe jeho dlhodobej činnosti na univerzite v Budapešti.

Jedlík sa narodil v Zemnom pri Kollárove v r. 1800. Študoval v Trnave a v Bratislave a r. 1825 bol vysvätený za kňaza. Spôsobu pôsobenia ako profesor v Rábe, potom na polytechnike v Budapešti a nakoniec v Bratislave, odkiaľ ho v r. 1839 pozvali na Budapeštiansku univerzitu za profesora fyziky.

Bol veľmi nadaným fyzikom s veľkou pozorovacou schopnosťou a bezpriekladnou usilovnosťou.

Už r. 1829 objavil princíp elektromotora a zostavil prvý elektromotor na svete, ktorý usilovne vylepšoval. Čoskoro však prišiel na to, že je potrebné nájsť nový, výkonnejší zdroj elektrickej energie, pretože vtedajšie batérie sa rýchlo vybijali. Nepočítal s praktickým využitím svojho vynálezu v dohľadnej dobe a preto svoj vynález ani nepublikoval a nepatentoval.

Až r. 1833 zostrojil nezávisle na Jedlíkovi londýnsky univerzitný profesor Ritchie podobný elektrický stroj a v r. 1834 veľký ruský vedec B. S. Jacobi.

Na svetovej výstave v Paríži v r. 1855 udelení Jedlíkovi bronzovú medailu za veľmi výkonné batérie, pozostávajúcu z 30 článkov. Akú cenu by bol ziskal, keby sa cestou nebolo rozbilo 70 zo 100 článkov vinoú neodborného balenia.

V r. 1842–1845 skonštruoval elektrickú lokomotívnu a v r. 1859 definoval princíp elektrického dynamu, čím predbehol Siemensa o 8 rokov.

Zaujímavé boli Jedlíkove názory na nedelitelnosť atómov, ktoré presvedčenie bolo v tej dobe tak silné, že nikto nepochyboval o neporušiteľnosti atómov. Na rozdiel od platného názoru Jedlík tvrdil ešte pred rokom 1850, že atómy možno rozbiť a to elektrickou energiou vysokého napätia.

Ani v neskorom veku neprestal usilovne pracovať a v 80 roku svojho života (1880) skonštruoval transformátor, ktorý užívajú vtipnou konštrukciou. Zomrel v r. 1895.

Inž. VALENTÍN BEDNARČÍK

MALÁ VOLEBNÁ ENCYKLO- PÉDIA USA

KENNEDY

Osobný dotazník nového prezidenta nevypadá dobre, nielen v očiach našich kádrovníkov. Hodnotí demokratickej strany mali tiež väčne námitky proti jeho kandidátke. Pôvod — miliónar. V Spojených štátach majú úctu pred ľudmi, ktorí sami zarobili milióny. Ale John — tak ako každý z jeho 8 bratov a sestier — dostal od otca pri narodení bankové konto s počiatčom vkladom milión dolárov. Pôvod týchto peňazí bol tiež podozrivý. Starý Joe Kennedy nepatrí k jasnému postavám amerického businessu. Uholným kameňom jeho majetku boli štátne objednávky v období prvej svetovej vojny. Potom nasledovali pozemkové a petrolejové špekulácie, dostihová dráha na Floride, akcie filmových spoločností. Blahobyt Kennediiovcov upevňuje sa v období veľkej krízy r. 1929. Tyžden pred slávnym „Čiernym štvrtkom“ burzového kraču Joe predáva všetky svoje akcie. Čistý zisk 15 miliónov. Potom Joe investuje do alkoholu a predvolebnej kampane Roosevelta. Tieto dve, zdaľo by sa vzdialé záležitosti, sú so sebou pre Kennedyho tesne spojené. Lebo po zvolení Roosevelt je zrušená prohibícia. Len jeden náklad whisky a ginu, zavčasu zakúpený v Anglicku za 118.000 dolárov, predáva Joe v USA za 8,5 mil. dolárov. A okrem toho Kennedy je menovaný veľvyslancom v Londýne.

Avšak tuná cesty Roosevelta a Kennedyho sa rozchádzajú. Prezident jasne vidiac Hitlerovu rozpínavosť, konzervatívne pripravuje prikročenie USA k vojne a veľkú koaliciu. Kennedy s obdivom sleduje projekty „nového poriadku“ v Európe a hľasa americkú neutralitu. Roosevelt ho odvolava počas boja o Londýn. Zanecháva po sebe smutnú slávu nielen v Londýne. Počas trvania celej predvolebnej kampane svojho syna nemohol sa verejne ukazovať v Spojených štátach. Pre utechu zostalo mu — okrem 150 mil. dolárov — titul rytiera maltezského radu, komandérskej kríž Piusa IX. a komandérskej rady rytierov sv. hrobu.

Druhý bod dotazníka tiež budil nedôveru: vek 43 rokov. Len raz v dejinách USA mali tak mladého prezidenta — a to náhodou — ale ani jeden nevypadal tak absurdne mlado a nevážne. Tento výzor bol v rozpore so starou zásadou odborných organizátorov volieb. Podľa nich dobrý kandidát musí pre starších Američanov vypadáť ako syn, pre mladších ako manžel a pre ešte mladších ako otec. S tou poslednou podmienku bolo horšie.

Tretím podozrivým bodom dotazníka je vierovyznanie. Katolicizmus bol donedávna považovaný za neprekonateľnú prekážku na prezidentský stolec. Ako je vidieť v Spojených štátach náboženské záležitosti prestávajú mať význam. A okrem toho katolicizmus Kennedyho nemusí byť horlivý, lebo väčšina amerického katolického kléru podporovala volebnú akciu Nixonu.

Štvrtý bod dotazníka: manželka. Tiež vzbudzuje pochybnosti ortodoxných politikov. Jacqueline Lee Bouvier má 30 rokov a vypadá na 20. Je príliš elegantná, pripekná a príliš francúzska a to nielen pre francúzsku krv, ale aj štúdium v Paríži. Porodila v decembri druhé dieťa (prvé — Karolína má 2½ roka a keď sa v januári presfahuje do Bieleho domu, nepríliš bude vypadat na „Prvú dámú“ Spojených štátov. Bude to skôr ich Prvá kráska.

Další bod dotazníka: má príbuzných v zahraničí? Áno. A to nielen niekoľko miliónov Kennedych v Írsku, ktorí sa priznávajú k príbuzenským vzťahom s prezidentom. Má dvoch podozrivých švagrov. Jeden — cez sestru — markíz Hartington je Veľkým majstrom slobodomurárov celého sveta — druhý — cez manželku — je knieža Stanislav Radziwiłł. Čudný dotazník.

Prezidentské volby v USA konajú sa tradične prvý útorok po prvom pondelku novembra.

Volebné právo vo všeobecnom hlasovaní má v podstate každý obyvateľ Spojených štátov, ktorý ukončil 21 rokov. Len v štyroch štátach veková hranica je iná; Georgia a Kentucky — 18 rokov, Aljaška — 19 rokov, Havajské ostrovy — 20 rokov. Niektoré štaty vyžadujú od svoich obyvateľov znalosť písania a čítania alebo peňažité poplatky.

Len dve strany kandidujú svojho člena na prezidentský stolec — demokratická a republikanská.

Každá strana kandiduje jedného člena na úrad prezidenta a jedného na viceprezidenta.

Kandidovať na úrad prezidenta môže každý, kto ukončil 35 rokov, má americké štátne občianstvo od narodenia a je obyvateľom Spojených štátov najmenej 14 rokov.

Verejné hlasovanie nerozhoduje o volbe prezidenta. Túto záležitosť rozhodujú zvolení elektóri na tajnom hlasovaní. Pre zvolenie prezidenta stačí väčšina hlasov.

Elektorské kolégium má tol'ko hlasov, kol'ko je senátorov a členov Izby reprezentantov.

Prvý pondelok nasledujúci po druhej strede decembra elektóri jednotlivých štátov odovzdávajú svojmu gubernátorovi zápisnicu z tajného hlasovania, ktorý ju posielajú do Kongresu vo Washingtone. Tam dňa 6. januára v dobe zasadania obidvoch Izieb kongresu predsedu senátu oznamuje výsledky hlasovania elektórov.

Deň 20. januára je prvým dňom oficiálneho úradovania nového prezidenta.

Tohoročné volby sú 44 od vzniku Spojených štátov. Kennedy je 35. šéfom vlády a 34. človekom, ktorý dosiahol túto hodnosť. Posledné volby boli prvými, v ktorých doplnok k ústave bránil kandidovať tretíkrát.

o náklad 6 milionov popierajú Kennedyho len 2 — o náklade 1.200.000. Podpláca televíziu, ktorá do najpopulárnejších vysielaní vplňa propagané vložky v cene 350 tisíc dolárov za päť minút. Oceľová organizácia jeho výboru vie riadiť s hodinovou presnosťou obrovskú propaganú sieť v celej krajine, vidieť a vedieť všetko — predvítať každý krok a slovo protivníka.

Význam Kennedyho nie je významom ideológie, politickej doktríny alebo svetonázoru. Konečne z tohto hľadiska rozdiel medzi kandidátmi neboli veľké a zvlášť nie veľmi viditeľné pre voličov. Je to význam skvelej organizácie, prostredkov a vôle. Tieto kvalifikácie na prezidenta USA Kennedy dokázal určite. V tomto sa možno dohľadávať podoby medzi Rooseveltom a Kennedyom.

Aký je politický svetonázor nového prezidenta Spojených štátov? Na túto otázkou je nesmieť odpovedať. Kennedy je určite politickým výtvorom svojho prostredia, spojeného s veľkým kapitálom a financiami. Vo svojej nedlhej kariére snažil sa vždy nezaujať jasné stanovisko. Ako príklad môže tuná slúžiť jeho pomer k neblahej pamäti senátora McCarthyho. Kennedy nigdy rozhodne neodsúdil „procesy proti boskám“ organizované Výborom pre výskum neamerickej činnosti, ale ani nikdy ich nepodporoval. Keď v roku 1954 Senát schválil odsúdenie reakčného senátora — Kennedy bol v nemocnici na operácii chrbtovéj kosti. Len oveľa neskôr prehliásil, že by bol hlasoval za odsúdením. Avšak nikdy neodsúdil celú akciu McCarthyho. Bolo to o.i. príčinou jeho chladných pomerov s Eleonor Rooseveltovou, ktorá podporila Kennedyho len v poslednom štádiu volieb zo stránicej solidarity.

Podobne vypadlo aj senátne hlasovanie o občianskych právach čiernochov, keď Kennedy v r. 1957 hlasoval dvakrát s Juhom a raz so Severom. Avšak pri diskusií nad pracovným zákonom vždy hlasoval za záujmy odborov, získavajúc si ich týmto spôsobom pre budúce volby.

V posledných mesiacoch pred voľbami Kennedy útočil proti chybám americkej politiky — spôsobom oveľa ostrejším o bezohľadnejším. Ale nevyužívalme tie slová vypovedané v horúčke. Čakajme na praktické politické fahy nového prezidenta. A predovšetkým na jeho prvé menovanie.

Volebný stroj Kennedyho pracoval nádherne. Teraz je treba prebudovať ho na administratívny. Mladý prezident vedel zmobilizovať pre seba skupiny určite schopných a pomerne liberalných politikov, predstaviteľov vedeckého sveta. Staršie pokolenie reprezentujú Adlai Stevenson, David Bruce a Charles Bowles, ktorí pravdepodobne podelia sa úradmi štátneho tajomníka a predstaviteľa v OSN. Ale popri nich po miestach vo vláde siahnu členovia jeho mozgového trustu, takí Iudia ako profesor dejepisu Arthur Schlesinger, sociológ Teodor Sorenson, ekonomista John Galbraith, organizátor volebnej kampane Robert Kennedy — brat Johna a celá skupina mladých demokratov — rovesníkov prezidenta, najčastejšie profesorov Harvard a Princeton, roseveltovej mládeže.

Takýto Iudia budú diktovať tón pomerov v Biedom dome. To stačí, aby v Pentagone zavráadol nejaký. Najbližšie mesiace budú určite skúškou sil medzi novou družinou prezidenta a silnou klikou záujmov a vplyvov medzi staršou administráciou. Len vtedy budeme môcť povedať, či americký národ dobre zvolil svojho 35. prezidenta.

STEFAN WILKOSZ — „POLITYKA“

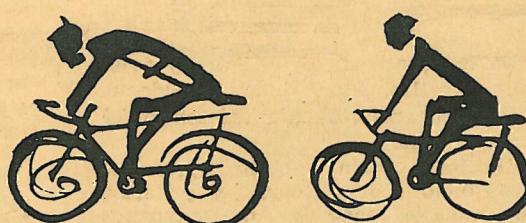
NA BICYKLOCH PO POLSKU

Letné prázdniny patria medzi najveselšie chvíle študentov. Celý rok si robia plány, ako najlepšie strávit tie dva mesiace. My, študenti lýcea so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke sme zaplánovali výlet na bicykloch okolo Poľska. Hlavou podniku mal byť pán profesor Jedlička. Koniec roku konečne prišiel, ba dokáli sme sa aj dňa odjazdu z Jablonky. Bolo to 10.VII.1960. Už dávno pripravené, pečivo opravené bicykle, nabalené batohy s najpotrebnnejšími vecmi stáli pri ňare. Ešte pári slov od vedúceho pred odjazdom, ešte rozlúčenie sa s pánom Adamom Chalupcom a inými členmi Spoločnosti kultúrno-sociálnej Čechov a Slovákov, ktorá nám veľmi pomohla finančne a už je start.

Vyrazilo nás desať chlapcov z Oravy a zo Spiša, jedenásť bol pán profesor. Pekne podľa predpisov, idúc jeden za druhým uháňali sme smerom na Krakow — to bol cieľ prvého dňa. Už prvé kilometre cesty ukázali, že vybrať sa na bicykloch nie je hocičo — tam defekt, tam pokazenec „cirkulárka“ a dve hodiny sú v tahu. Ale počasie nam prialo až neprijemne. Slnko pripekalo a na vlnitej ceste do Krakowa sme sa spotili poriadne. V Mysleniciach sme zjedli večeru a potom už v súmraku pohli sme sa na ostatný úsek cesty. V Krakove bolo treba najskôr zaistiť nocľah. Aj tu nešlo všetko hladko a jednoducho. Bolo treba veľa pochodiť, kým sme sa dostali pod strechu.

Na druhý deň sme pozerali celé mesto, vyšli sme na Wawel a potom znova na bicykle smerom na Katovice. Na noc sme prišli do Javorina. Nocovali sme v škole, ba aj dobrú večeru sme dostali. Nám to bolo veľmi vhod, boli sme ustatí a nikomu sa varit nechcelo. Na druhý deň sme vyrazili do Katovic. Tu sme navštívili Československý konzulát. Prijali nás veľmi milo, pohostili čokoládou. Urobili sme spoločné fotografie a znova ďalej. Częstochowa, Łódź, Kruszwica, Toruń, Gdańsk. Mestá sa striedali, my odpočívali, prezeraли a znova sadali na bicykle. Ani Mazury sme neobišli, nad morom sme oddychovali tri dni. Varšava nás ohromila krásou a monumentálnosťou. Tu sme medzi iným navštívili Spoločnosť Čechov a Slovákov, kde sme v kruhu svojich krajanov strávili veľmi milé dopoludnie. Dva dni vo Varšave — žiadalo sa oveľa viac, ale čas naplánovaný na výlet chýlil sa ku koncu. A bolo treba rátať so spatočnou cestou. Tentoraz sme naložili bicykle na vlak a cestovali sme s nimi až do Nowego Targu. Zato z okien vlaku sme pozorovali striedavé obrazy krajiny.

Výlet sa skončil. V Nowom Targu sme sa rozlúčili, každý odišiel domov a odnesol si so sebou veľa krásnych spomienok a dojmov.

Z TORUŇA DO GDAŃSKA

Večer sme boli všetci veľmi ustatí a žiadalo sa spať. Bolo však treba najskôr nájsť nocľah. Vďačne sme prijali hoci aj stodolu a keď v nej ešte bolo voňavé seno — to by nenahradila ani páperová perina. Len čo sme si ľahli, už každý spal. A noc bola taká krátka. Kedô nás pán profesor budil, zdalo sa nám, že sme si iba ľahli. Denne sme robievali poriadne túry, ráno bolo treba vždy poraňajkovať, a pripraviť sa na cestu, preto sme museli vstávať skoršie.

Toho dňa sme mali v pláne dostať sa z Toruňa do Gdańska. Tešili sme sa všetci,

PRI MORI

Každý deň na bicykli nás približoval k moru. Posledný úsek bol veľmi namáhavý a tak sme hnali rýchlosťou, ktorú vyvolala nedočkovosť. Ráťali sme čas na dni, hodiny, minuty — až prišiel 18. júl 1960. Unavení sme podvečer dorazili do Gdańska, kde sme mali prenocovať. Hoci sme boli unavení, žiadalo sa odočinku, noc sa zdala dlhá ako rok. Konečne sa ukázali zore. Neobvyklou rýchlosťou vykonávame ranné práce a ranné slnko nás zastihlo na bicykloch.

Stretnutie s morom! Prvý dojem bol voda, voda, voda... Zdalo sa nám, že stojíme na jej hladine a kdeś nás unáša. Až sa pohľad nasýtil neobvyk-

RÁNO

Je ráno. Hviezdy a mesiac sa kdeś poskrývali na druhú stranu oblohy, miesto nich spoza pahorka vychádzala usmieievá slniečko. V stodole na sene spí desať chlapcov — výletníkov a s nimi ich vedúci. Mnohí ešte snívajú — zdá sa im, že vyhrali víťazný veniec cyklistických pretekov sveta. Nie najpríjemnejšie padne rázne — Dobré ráno chlapci! Vstávať! Za chvíľu vyrazíme! — Takto vedúci budi svojich zverencov. A chlapci by tak ešte podriemali trošku, ešte by sa žiadalo na druhý bok sa obrátiť. Ale rozkaz je rozkaz. Kto neposlúchol, hned nasledovala voda a tá prebudila aj tých najlenivejších. Slnko už vystúpilo vysoko, tak sa ešte naraňajkovať, pripraviť všetko na cestu a čo najskôr vyrazit. Preto skok — a už sú chlapci v potoku alebo pod studňou — a voda ako remeň! Po umytí majú chlapci hned veselšiu myseľ a po chutných ranařajkách sú už celkom veselí, tešia sa na novú

LITERÁRNA SÚŤAŽ

NAŠI ČITATELIA SA URČITE
PAMĀTAJÚ NA BICYKLOVÝ VÝ-
LET OKOLO POĽSKA, KTORÝ
USPORIADALI MINULÝ ROK
CHLAPCI Z LÝCEA V JABLONKE.

VÝSLEDKOM TOHTO VÝLETU
JE AJ LITERÁRNA SÚŤAŽ. UVE-
REJNUJEME PRVÉ PRÁCE —
SPOMIENKY NAŠICH HRDINS-
KÝCH CHLAPCOV KTORÝCH
AUTORMI SÚ: ČERVENKA EMIL,
CHOVANEC JOZEF, VOJČÍK JO-
ZEF, ANTON PIROH, EUGEN
ĎURČÁK, STANISLAV KOVAL-
CÍK, JÁN NEUPAUER, ANDREJ
MLYNARČÍK.

NAJLEPSIA PRÁCA BUDE RE-
DAKCIOU ODMENENÁ. VYHOD-
NOTENIE PRÁC PONECHÁVAME
NAŠIM ČITATELOM.

POKRAČOVANIE LITERARNEJ
SÚŤAŽE V BUDÚCOM ČÍSLE.

Náš vedúci výletu, pán prof. Jedlička chcel, aby sme čonajviac získali z cyklistického putovania po Poľsku. Chcel, aby sme poznali aspoň čiastočne Poľsko, najvýznamnejšie mestá (Krakow, Katowice, Częstochowa, Łódź, Gdańsk, more, Mazury, Varšavu), ale zároveň, aby sme sa naučili žiť kolektívne a samostatne. Preto teda praktická stránka nášho výletu bola v našich rukách, (pravdaže všetko usmerňoval vedúci). Rozdelili sme si funkcie: jeden písal denník, iný fotografoval, ďalší zaistoval nocľahy, robil nákupy, každému sa niečo

AKO SME RIEŠILI PRAKTIČKÉ OTÁZKY NÁŠHO VÝLETU

ušlo. Ja som mal na starosti hospodárenie. Práca nebola ľahká. Bolo treba viesť zápisník výdavkov,

Starostí bolo veľa, ale chlapci ma nenechali samého. Pri príprave ranařajok, večere, obedu zapojili sa do práce: zbierali drevo, pripravili oheň, čistili zemiaky, ba niektorí odvážnejší aj navrhli, čo by sme si mohli všetko v poli varit. Po obede vždy ochotne poumyvali riad. Za ten čas som mohol nahliadnuť do zápisnika výdavkov, zistil stav pokladne, robil ďalší rozpočet a účtovať.

Ranařajky a obedy sa organizovali akosi ľahšie. Kde sme spali, tam sme sa naraňajkovali a miesto pre prípravu obezu sme si zase bez starosti vy-

VARŠAVA

Cím sme boli bližšie Varšave, tým bol každý netrpezlivejší. Prvý raz v živote sme mali vŕať do metropoly Poľska. Už predmestia Varšavy nás prekvapili veľkým ruchom. Ale centrum mesta nám takmer dych vyrazilo. Nad celou Varšavou vyčnieva Palác Kultury, zdá sa, že siaha až po oblaky. Pohľad z neho je úžasný, ľudia sú malí ako mravce. Ulice sa javia ako čiary na výkresi a domy ako zápalkové krabičky poukladané rôznym spôsobom. Ulic a križovatiek je veľa — rozbiehajú

vedť sme boli čoraz bližšie k moru. Počasie bolo dobré, teda plánované tri dni pri mori vyzerali sľubne. Ku Gdańsku sme išli už z posledných sil, čas utekal, bolo treba ešte obed uvařiť, trochu si oddýchnuť a znova na bicykle. Konečne sa nám v diaľke ukázalo more. Mesto Gdańsk už nie je tiež ďaleko. Vtedy sa naše sily stomi znásobili — posledný úsek cesty sme priamo leteli. V Gdańsku bolo treba najprv zaobstaráť nocľah. Šťastie nám prialo — nocľah sme si zaistili na tri dni, povečerali sme v mliečnom bare a podľo na električku k moru.

lým a nám neznámym obrazom, začlenili sme sa medzi množstvo ľudí, kúpacujúcich, opaľujúcich sa, stali sme sa ich časťou.

Nezabudli sme však ani na sprievodný cieľ nášho výletu. Zoznamovali sme sa s morským živočíšním, pozorovali sme medúzy, (práve sme sa v škole o nich učili), zoznamovali sme sa so životom v mori. Okrem toho, poznávali sme aj okolie. Boli sme medzi iným v Novom Porte, kde kotvili práve obrovské parolode, ktoré brázdia oceány.

Spájajúc príjemné s užitočným, strávili sme tri krásne dni nad morom. 22. júla sme sa s morom rozlúčili, každý však v duchu veril, že nie navždy. Aj tak bolo ľahko opúšťať more, ale my sme mali pred sebou ešte veľa — veľa. Chceli sme ešte vidieť Mazury, Varšavu...

túru, nové kraje, ľudí, mestá, ktoré uvidia. Únavu z minulého dňa sa po dobrom odpočinku a rannom kúpeli celkom stratila a chlapci sadajú svieži na bicykle a uháňajú poznávať stále nové a nové.

NÁVŠTEVA

V malej dedinke Klusy na Mazurách taborili dievčatá z našej školy. Vybrali sme sa k nim na návštevu. V dedine sme sa opýtali ľudí, kde je rozložený tábor, nik nám nevedel povedať, alebo povedal zle. Horovili: — Vyjdite za dedinu a pôjdete do ľavá. — Išli sme do ľavá, ale po ľabore ani chýru. Vraciame sa nazad a sputujeme sa znova detí. Tie to nám ukázali správne — vpravo. Tábor sme našli. Dievčatá sa potešili, keď nás uvideli, uhostili nás a v dedine nám pohľadali aj nocľah. Na druhý deň hned po ranařajkách vybrali sme sa smerom na Varšavu.

brali. Horšie to bolo s večerou. Bolo treba rátať s nocľahom. Tu sa už museli činiť tí, ktorí zaistili nocľah. A nebolo to vždy jednoduché. Narážali sme často na neporozumenie ľudí, považovali nás často za podozrivých. Prekvapovalo nás nemilo najmä to, že ani PTTK, ktorého sme boli všetci členmi, nám nešlo v ústrety. Ale schopnosti chlapcov ani tu nezlyhalo. Poradili si aj v tých najťažších podmienkach. Spali sme vždy a dobre. Bolo to iste aj mojom zásluhou — po dobrej večeri — dobrý spánok! Vyúčtovanie za nocľah bolo

tiež mojom starostou. Nie vždy sa nám podarilo spať zadarmo. Strecha nad hlavou bola vždy, noce boli dosť chladné, vonku sa už spať nedalo. Zistili sme, že sa dá dobre vyspať aj v škole, ak má pán riaditeľ a najmä pán školník dobré srdeč, aj v stodole, aj v sene — a tam bolo vždy najpríjemnejšie.

Cyklistický výlet sa skončil. Zostali nám spomienky na miesta, ktorími sme prechádzali, narobili sme skúsenosti a naučili sme sa mnohem novému. Ďakujeme za to vedúcomu, pánu prof. Jedličkovi a Spoločnosti kultúrno-sociálnej Čechov a Slovákov, že nás podporila finančne.

sa na všetky strany. Domky okolo nich nastavané akoby sa tiež s nimi kdesi náhlili. No, nielen centrum Varšavy je krásne. Napríklad Zoologická záhrada má tiež svoj pôvab. Toľko rôznych zvierat, vtákov, že nevedno, kam skôr pozerať. Tam je lev, tam slon, ďalej fava, opodial sa naháňajú opice a múdro pozerajú na návštevníkov, inde divé zveri vycierajú ostré zuby.

Veľa, veľa krásnych vecí je vo Varšave, my sme sa snažili vidieť čonajviac a zážitky z Varšavy patria medzi tie najkrajšie z nášho cyklistického výletu po Poľsku.

● VÄZNI NA KONCI SVETA ● ZDIVOČENÉ DOMÁCÉ ZVIERA
● PÔVOD OSTROVOV ● PRAVEKÁ OBLUDA

Daleko v Tichom oceáne, 960 km od brehov Equadoru, sa rozprestierajú ostrovy, ktoré španielski lodníci pred štyrmi storočiami pomenovali Les Islas Encantadas — „prekliatymi ostrovmi“. Dnes sú na väčšine map označené menom Galapagos, čo znamená — ostrovy obrovských korytnačiek. Na 400. výročie ich equadorská vláda nazvala Kolumbovými ostrovmi, ale toto úradné pomenovanie sa neujalo. Ostrovy označovali tiež ako koniec sveta, lebo za nimi sa už rozprestiera nekonečné zrkadlo hladiny Tichého oceánu. Táto zem patrí medzi málo tých končín na zemeguli, kde nikdy neboli prahyvaťia. V zálivoch týchto ostrovov sa skrývali pirátske lode, stretávali sa tu lode lovčov veľrýb, niekedy sa na brehy dostali stroskotanci z lodi, posledných sto rokov tam chodia vedecké výpravy, ale trvalo na nich človek ešte neostál.

No predsa, hoci z donútenia, najväčšie ostrov — Chathan — je obývaný. Jedine na tomto ostrove je totiž pitná voda. Bývajú tam väzni, ktorých sem umiestnilo „rameno spravodlivosti“ Equadora. Väčšinou sú to väzni politickí. 8 kilometrov od brehu, medzi horami, je Progreso, pozemok väznice. Väzni — neplatení robotníci — pracujú na plantážach cukrovej trstiny, kávy a ovocia. Len raz, roku 1907, sa vzbúrili. Nemilosrdne potlačená vzbura bola ostatne od samého začiatku beznádejná, ved ostrov opustil nemohli.

Ostatné ostrovy sú neobývané.

V 17. a 18. storočí čakali v zálivoch týchto ostrovov pirátske lode, kym zase budú môcť vyplávať na voľné more. Povrávajú sa aj legendy, že tu ukryvali poklady. Poklady sa doteraz nenašli, ale piráti zanechali za sebou niečo, čo má veľký biologický význam. Umiestnili tam ovce, kozy, kravy, somárov zaistre preto, aby pri návrate vždy našli čerstvú potravu. Z niektorých lodí, ktoré kotvili pri ostrovoch, ušli psi a mačky, ktoré tiež ostali na ostrovoch. Ostrovy sú na rovníku. Len v prvých troch mesiacoch roka prší. Moderne vystrojené expedície sa tu môžu zdržať tiež len niekoľko týždňov pre nedostatok vody.

Domáce zvieratá zostali na ostrovoch, ale bez ľudí. Nastal obrátený proces udomáčnovania. Potomci domáčich zvierat zdivočeli. Na ostrovoch Albemarie a Charles sa pasú divé stáda volov. Na niekoľkých ostrovoch žijú vo veľkom množstve diví potomci psov a mačiek. Na ostrove James vraj žije 20.000 divých samárov. (Tažko si možno predstaviť, ako ich zráhal horlivý štatistik, ktorý tento počet udáva).

V súvislosti s ostrovmi sa vynára množstvo vedeckých otázok. Súostrovie sa skladá zo 60 väčších — menších ostrovov. Najväčší z nich je Albemarie, dlhý 150 a široký 20—50 kilometrov. Ostrovy sú vulkanického pôvodu, ich povrch je z čierneho bazaltu, ktorý je veľmi zvetraný. Ostré a zosúvajúce sa

skaly stažujú prístup bádateľov do vnútrozemia.

Geológov zaujíma najmä otázka vzniku ostrovov. S touto otázkou súvisí aj veľmi zaujímavý pôvod sveta živočíšneho a rastlinného. Vedci musia preskúmať tri možnosti:

1. Ostrovy vystúpili z mora ako samostatné vulkanické celky z hladiska historického pomerne nedávno. Čiže nikdy neboli spojené navzájom s americkou pevninou.

2. Skupina ostrovov vychádzala z mora ako celok, ale v pomerne mladom období svetových dejín sa rozpadla na jednotlivé ostrovy v dôsledku klesania.

3. Pôvodne boli ostrovy nielen navzájom spojené, ale súviseli aj s americkou pevninou.

Väčšina bádateľov sa prikláňa k názoru, že ostrovy spolu súviseli, spojenie s americkou pevninou je sporné, ale pravdepodobné. Domnievajú sa, že ostrovy boli spojené pásmom pevniny so Strednou Amerikou.

Charles Darwin bol prvý, ktorý preskúmal ostrovy a svoje poznatky zverejnil v krásnom opise. Od tých čias bolo na tomto zaujímavom priestore desať expedícií. Najviac udivila bádateľov skutočnosť, že sa zvieratá na ostrovoch neboja ľudí, vlastne vobec si nevšimajú ich prítomnosť. Nikdy im od človeka nehrozilo nebezpečenstvo. Na ostrovoch je malo druhov zvierat a rastlín, ale tým sú zaujímavejšie.

Istá výprava našla na brehoch ostrova Eden slniače sa tulene. Domovom tuleneov sú polárne kraje a tu žijú pod rovníkom. Ako to vysvetliť? Od južného pólu prúdi studený Humboldtov prúd pozdĺž brehov Južnej Ameriky k severným hraniciam Peru. Tu sa prúd láme a západným smerom sa vlieva pod južné ostrovmi Galapagos do oceánu. V studených vrstvách vody žije množstvo rozličných druhov rýb, ktoré sú potravou tuleneov a vtákov loviacich ryby. Antarktické zvieratá ako tulene, albatrosy a iné, sledujúc studené prúdy, prichádzajú do novej vlasti.

Na ostrovoch sú aj také druhy zvierat a rastlín, ktoré inde nenájdeme. Skutočným prekvapením sú obrovské morské jaštery.

Charles Darwin napísal neprekonateľné dielo o živote morských jašterov. Ich vedecké meno je Amblyrhynchus Cristatus. Je to jediný druh jaštera, ktorý žije v mori. Ľahko prepláva aj morské úziny medzi ostrovmi. Je zriedkavosťou, že jašter trávi dlhšiu dobu v slanej morskej vode.

Život ostrovov Galapagos sa vyvíjal po období plazov a vtákov. Cicavci a obojživelníci nie sú vo vývine života na ostrovoch známi. Vo vyšších položkách ostrovov sa udomácnili obrovské korytnačky a suchozemské obrovské jaštery. Väde sú veľmi rozšírené jašterice druhu tropidurus, sú 10—20 centimetrov dlhé. Pobrežie je kráľovstvom veľkých morských jašterov, ktoré majú farbu lávy. Sú to najstarší obyvateľia ostrovov.

Morský jašter je dlhý 100 až 200 centimetrov a váži vyše 5 kilogramov.

Cierny chrabát má k nohnedými bodkami tū čipkovitými šupami hrebeň z ostrým chvostom potrebuje Nozdrami občas vyskakovanie ceľu a ostré zuby. Jaštery pádajú a neútočia mimoriadne dobrými aj dotknutím na 23 ostrovoch. Na plávu z jedného osvede rozšírené.

Zíjú len na potrebu dostatok potravy, is hov. K stahovaniu sucho ani nedostatočne previsnutými skalami vnutrozemia nejdú, skalnatom brehu a svojich jaskyniach. Šíri a potom si hľadajú vode pri brehu deň slnia na svoju n

Ako všetky jaštery a sluch majú veľký Nehmatajú jazykom, tejži zmysel je zrak, timetrov dlhé a štítky vajíčka znášajú lami. V zajati hľadajú a len potom prijíma.

Morský jašter nárokuje sobri status, z ostrovného leguana ho jaštera. Tieto jaštery sú miernu povahu veka. Narastú až do dospelosti a sú ľahšie ako iní. Ich hrubé telo ich tiež odlišuje od Živia sa lístom a krikom. Vyškriabu a sú vysoký kaktus, kaktusa hlcu v celom.

Pestrou farbou sú nevýrazných farieb, sú má pokrytý zlato, okolo úst je sfarbený na chrbe má si vlny, je sivobiel a pričom je nožravec, ale zato žije už len na dve ľadnom čase ho vyrába mi chutné mäso a

Korytnačky dajú nápisov z posledného ostrova Galapagos, ktoré sú veľmi chutné a sú má chuf masla. Doseňa metra. Sú jediné zvieratá, ich vek je 100 rokov. Začiatkom tla istá vedecká výprava, ktorá bola už veľmi zrejmá ostrovoch. Výprava navštívila ostrov, už len jedinú korytnačku, z ktorej bolo už veľmi zrejmé, že jedného z ostrovov pancierov obrovského činu ich hromadnejšie sú.

Ostrovy Galapagos sú zaujímavých vedeckých expedícii. Ich vyriešenie bude

Velký požiar administratívnej budovy v Madride vyvolal velký záujem celej svetovej tlače. Tlač písala zároveň o senzačnom prípade ako aj diskutovala nad praktickými otázkami: vyskakovat alebo nevyskakovat. Západonemecký časopis „REVUE“ prináša reportáž pod názvom „Nevyskakovat!“ Lebo zo šiestich ľudí, ktorí zachvátení panikou vyskočili z horiacej budovy — dvaja mužovia sa zabili a štyri dievčatá boli fažko ranené. „Skákanie“ nesie so sebou oveľa väčšie nebezpečie — píše REVUE — ako čakanie na pomoc.

OKY

A toto je zase iný skok. Titulok hovorí za seba „Skok pre doláre“. 19-ročná Ann Eastham, skáče na svojom koňovi trovej veže do vyplneného vodou 3,30 metrov dĺžky bazénu. Za svoj „skok smrti“ 4 západonemecké marky a vrelý potlesk šesnáctivých divákov. Týmto spôsobom ukazuje mladá tančička svoje štúdia.

husto posiaty červeňami. Hlavu má pokrytou šupinou. Na chrbe má šupín. Šupinatý je jedine na plávanie. Vydychuje paru. V obdach má drobné, ale sa navzájom nenačí na človeka. Sú myseľné a možno sa zberatelia ich videli. Nakolko ľahko preostrova na druhý, sú

reži, kde nachádzajú istotu a svojich druhov ich neprinúti ani tok potravy. Žijú pod alami na pobreží. Do ú. Vo dne sa slnia na v noci sa skryjú vo Ráno vyčkajú odidajú potravu v plytu. Po jedeni sa celým obľúbenom mieste. V spia veľmi tuhoľmi mälo vyvinutým a ich najvyvinutak. Mäkké, osem centri centimetre široké do piesku pod skaladujú až tri mesiace najú potravu.

je pribuzný konus, ktorý sa vyvinul na suchozemské ľaštery už nemajú tak a napadnú aj čiastočne dlžky 90 centimetrov ich morskí pribuzní a valcovitý chvost od morských jašterov. a kvetmi zo suchých u sa aj na šesť mesiacov, aby si našli potravu tŕnov a ovocie elosti.

sa veľmi odráža od okolia. Veľkú hlažlatožltymi šupinami, žltý zeleno a šupiny žlté. Koža na chrbe chvoste žltá. Je bylisto aj kobylky. Dnes roči ostrovoch, v posyhubili, lebo má veľa vajcia.

meno ostrovom. Podľa tohto storočia žili na osvevo výkonom počte. Mařa, sú tučné, ich masť dosahujú dlžku až jediné najdlhšie žijúce dosahuje 400 až 500 tohto storočia zistí prava 15 druhov ktorých však 10 druhov nie siedkavých na týchto rive, ktorá roku 1923 sa podarilo chytíť rytnáčku. Ale na brehovom našli stovky ktorých korytnačiek. Prinej smrti nemohli získat skrývajú ešte vedeleckých problémov. bude úlohou nových

Alberto Moravia

A P E T I T

Jestli někdy zabloudíte k poliklinice, do těch míst, kde jsou po zdi jedna vedle druhé ty bílé kamenné děkovné destičky za prokázanou nebo očekávanou boží pomoc — vypadají jako spousta známků nalípaných na obálku — uvidíte kousek od kapličky s madonkou pěkný, veliký květinářský stánek, plný kořenáčů s květinami, obarvených sošek a hotových připravených košíků s pentličkami a se vším. Tady kupují přibuzní a přátelé kytiče pro ty chudáky nemocné, tady nakupuje celá čtvrt. Květinářka je vysoká silná blondýna a při řemesle ji pomáhá její syn, který jako by jí z oka vypadl. Jmenuje se Carlo, je mu devatenáct let a svůj metrák už bude mít. Schválně si ho někdy prohlédnete — má tlustý obličeji, celý pihatý, silné brýle pro krátkozraké a rezaté vlasy, ostříhané na ježka. Prsa se mu při každém pohybu třesou jako ženské, má břicho — a nohy jako pomník. Oblečený je vždy po americku, ve větrovce a proužkovaných kalhotech, větrovku má přilepenou na tělo jako tričko a když se ohne, vzdychy se člověku zdá, že mu kalhoty vzadu prasknou. Bývali jsme s Carlem přátelé, ale už nejsme a to je mi líto, protože on, když už nic jiného, tím svým vzhledem zaháněl všechn smutek. Když se člověk chtěl zbavit melancholie, stačilo se podívat na něho, jak jí: nepoznal jsem druhého člověka, aby měl takový apetit. Dokázal zplivnout půl kila špagetů s rajskou a s chlebem jako nic a pak prohlásil nespokojeně: „Po těch špagetech

člověk ani neví, že něco jed... mámo, já mám hlad!“ Přátelé ho kolikrát zvali do restaurace jen pro potěšení, aby ho viděli jíst. A on se nedal prosit. Jednou U hvězdičky ani ne za půl hodiny ve zdraví zdával celého beránka, načisto obral a vysál, nechal na talíři jen hromádku kostí. Doma tyhle hody nedělal, protože máma byla na krejcaru a z kytic moc velké furore nenaděláš. A tak, protože věděl, že je to tak trochu podívána vidět ho při jídle, sám navrhoval: „Pozvete mne dnes večer? Jim v akordu, bez ohledu na množství, chcete?“

Jednu neděli mi tenkrát Carlo vzkázal, že jsme oba pozváni na oběd do rodiny jeho snoubenky Faustiny. Podivil jsem se, protože jsem se s Faustinou rodinou nijak blíz nestýkal a nebylo mi jasné, proč mě zvou. Ale jak jsem na Italském korsu, kde jsme měli sraz, uviděl Carla, bylo mi hned jasné, proč. Carlo, s rukama v kapsách, vypadal smutný a zdrcený, a vzdychal. Po cestě k Faustinu domu jsem se ho ptal, co mu je, a on mi odpověděl povzdechem. Naléhal jsem — nový vzdech. Nakonec jsem řekl: „Heleď, jestli mi to nechceš říci, tak neříkej... ale dej s tím vzdycháního... připadáš mi jako tuleň.“ „Proč, tuleni vzdychají?“ „Ne, ale když vzdychali, vzdychali by zrovna jako ty.“ „Vzdychl si nanovo a pak mi vyložil: „Dal jsem tě dnes pozvat, abys mi pomohl... slibíš mi to?“

Slíbil jsem mu to a on řekl, pořád se vzdycháním, řekl:

„Faustina už mě nechce.“

Přiznávám, že jsem nejdříve pocítil zadostiučinění. Faustina se mi líbila a nikdy jsem nemohl pochopit, co na Carlově měla. Ale jsem dobrý kamarád a nikdy jsem

se neopovážil dát jí to znát, natož si ji snad namlouvat. Zatvářil jsem se nezúčastněně a řekl jsem: „No, to je mi líto, ale co v tom já můžu udělat?“

„Moc v tom můžes udělat... na mě už Faustina nic nedá... ale na tebe trpí... ty umíš mluvit... nechtěla už mě ani vidět, ale chtěl jsem pořád, aby mi to vysvětlila, tak nás pozvala: musíš promluvit a říct jí, že ji mám rád a že mě nesmí nechat.“

Odpověděl jsem, že na ženské rozumění důvod neplatí, ale nakonec, když tak prosil, jsem to přijal. Mezitím jsme dorazili k Faustinu domu vedle krámků na Alexandrijském náměstí. Vystoupili jsme po schodech a zaklepali jsme. Faustinina matka, malá šedivá paní, nám přišla otevřít s vějačkou v ruce, křikla: „Aspoň vy že jste přišli“ a pak odběhla do kuchyně. Šli jsme do jídelny, kde měl Faustinin otec, krejčí, jiné dny sál na zkoušení. Mezi čtyřmi stěnami, pokrytými figurinami a strámkami vytrženými z módních žurnálu, byl stůl, prostřený pro osm: v jednom koutě stála krejčovská panna a na ní byl rozešitý dámský kabátek. Připadalo mi, že je v bytě všecko nohama vzhůru, bylo slyšet, jak matka rozlobeně ječí a jak jí někdo odpovídá. Pak se dveře prudce otevřely a Faustina vešla. Bylo to osmnáctileté dívčátko, malíčké, droboučké, s kudrnatými vlasy, zakryvajícími čelo, zelenýma očima a velkými ústy; nebyla hezká, ale dráždivá. Vykřikla celá rozradovaná: „Nazdar, Carlo, nazdar, Mario... maminka se zlobí, protože připravila jídlo pro osm a mezikrát táta, Gino a Alfredo vzkázali, že se najedí venku, protože jdou na kopanou a Anamaria taky nepřijde, protože ji pozval snoubenec... já jsem taky na odchodu

protože jsem taky pozvaná... tak jste zbyli vy tři a maminka se zlobí, a vykládá, že maso se dá schovat, ale špagety ne“. Rekla to jedním dechem, pak si vzdruhuvala šaty, aby si je nezmačkala, hodila sebou na starý, žlutý divan, celý proláklý, a spustila zase: „Poslechni, Carlo, pozvala jsem tě dneska tehdy s tvým přítelem, protože mi maminka říkala, že jsem ti dlužna vysvětlení... ale, to ti říkám, rovnou... je zbytečné, abys nálehal.“

Nevím, proč, ale ta řeč, co tak nenuceně pronesla, mne potěšila. Tím spíš, že se přítom nedivala na Carla, ale na mne: a naše pohledy se setkaly o ona, aspoň se mi to tak zdálo, se na mne koketně usmála. Carlo mezikrát povídával: „A co si počnu, když mne nechceš?“ Rozesmála se od srdce a odhalila široké, malé zoubky: „Najdeš si jinou... anebo nenajdeš... Mně na tom nesejdě... protože už se vickrát nevidíme, protože tě mám po krk.“

„A proč mě máš po krk... co jsem ti udělal... co ti na mně vadí?“ Vyskočila, ale vesele, a pořád se téma zelenýma očima divala na mne a ne na něho: „Vadí mi na tobě vůbec, jaký jsi... tlusťoch, pupkáč, žrout... nemyslím na nic jiného, než na jídlo a čím více se cpeš, tím více tloustne... přítelkyně mi říkají, že si beru krále Faruka... vypadám vedle tebe jako blecha vedle slona... já se pro tebe nehodím.“

„Ale já tě mám rád.“

„Ale já tebe ne... ani trošičku!“

Viděli jste někdy tlusťocha plakat? Když pláče hubený, vypadá vážně: ale tlustý jako kdyby se pitvořil. Carlo si sundal brýle a začal vzlykat do kapesníku. Vstoupila matka s polévkou mísou plnou nudlí s rajskou omáčkou a zeptala se překvapeně: „Copak se stalo? Copak je s Carlem?“

„Brečí“, řekla Faustina veselé, a pořád se téma zelenýma očima divala na mne a ne na něho: „Vadí mi na tobě vůbec, jaký jsi... tlusťoch, pupkáč, žrout... nemyslím na nic jiného, než na jídlo a čím více se cpeš, tím více tloustne... přítelkyně mi říkají, že si beru krále Faruka... vypadám vedle tebe jako blecha vedle slona... já se pro tebe nehodím.“

„Ale já tě mám rád.“

„Ale já tebe ne... ani trošičku!“

„Ne, najím se potom... schovej mi něco... sbohem, Carlo a dobré chutnání... našledanou, Mario. Při těch slovech se na mne zadívala zelenýma očima; ale cítil jsem, že mi při tom stisku ruky zajela svými prsty mezi prsty.“

„No“, povídá matka popleteně, „jste tady jen vy dva, sedněte si ke stolu a jezte.“

„Já nemám hlad“, řekl Carlo. Ale jako kouzlem mu slzy vyschlly a oči mu spočinuly na mísce.

(pokračování)

KOLKO JE MILÍONO- VÝCH MEST

V tomto čase asi 7% obyvateľov zemegule žije v miliónových mestách. Takýchto miest je na svete 84 a žije v nich asi 200 miliónov ľudí. Najväčším mestom na svete je New York s 15 miliónmi obyvateľov, z toho polovica žije v samotnom vnútornom meste. Ďalej nasleduje veľké Tokio s 8,5 miliónmi obyvateľov. Veľký Londýn 8,2 a Šanhaj so 7,2 miliónmi obyvateľov.

V roku 1880 bolo na svete iba päť miliónových miest, v ktorých žilo 10,4 milióna obyvateľov, čiže iba 0,8% ľudstva. V roku 1900 bolo 12 miliónových miest s 24 miliónmi obyvateľov a v roku 1930 už 81 miliónových miest so 67,3 miliónmi obyvateľov.

Najviac miliónových miest nájdeme v Ázii, je ich tam 33 a býva v nich 70,5 milióna obyvateľov. Európa má 26 takýchto miest (56,9 milióna obyvateľov), Severná Amerika 16 (50,6 milióna obyvateľov) a Južná Amerika 5 s 12,7 miliónmi obyvateľov. V Austrálii a Afrike sú 2 miliónové mestá.

dokončení

„A jak se v té situaci zachoval Vojtěch?“

„Ten měl zase své záchrany. V Rímě viděl, že to v Čechách spěje k válce, a potřebovali, aby Vojtěch zatlačil proti Přemyslovcům. Proto mu papež poručil, aby se vrátil domů. Vojtěch si však od něho vymohl, že bude moci odejít k pohanům. To bylo samozřejmě směšné. Ale my už jsme s ním potom nemluvili, tak ani nevíme co měl vlastne za lubem. Pak přišla katastrofa. Zatímco Vojtěch jel z Ríma do Prahy, přemyslovské vojsko přitáhlo před Libici.“ —

„Nezlobte se na mne — nechtěl jsem jitřit vaši starou bolest...“ přerušil jsem ji omlouvaje se.

Odbyla mě pohrdlivým pohybem hlavy: „S tím jsem se dávno vyrovnala. Vždyť už je to skoro tisíc let. Vám to bude možná nepříjemnější než mně.“

Tedy přemyslovské vojsko přitáhlo před Libici.

ALOIS SVOBODA
ANNA TUČKOVÁ

CESKOSLOVENSKO

ZEMĚ NEZNÁMÁ

My jsme byli blatný hrad, okolo samé vlnky, Cidli na Labe, naše hradisko bylo stavěno podle saského způsobu. Dovedli jsme dobré jezdit na lodích — a co jsme se jen v zimě nabrusili na zmrzlé Cidlině. To byla krásy..., nu co je pryč, je pryč. Přemyslovci tedy obklíčili Libici a bez dlouhých příprav začali šтурmovat. Bylo suché září, louky jen trochu vlnké, na některých místech se dalo jezdit i na koni. Bylo zlé — to jsme všichni chápali. Večer v první den boje jsme už měli mnoho raněných a nálada byla neveselá. Uvažovali jsme, jak se zachránit. Spytomír, jeden ze čtyř bratří, kteří na Libici zůstali — Soběslav byl na polském dvoře a Vojtěch byl na cestě z Ríma do Prahy — pořád spolehl na to, že by vyslal posla do Polska, aby nám Boleslav Chrabrý přitáhl na pomoc. Břevnovský opat Anastasius, který nám přišel do Libice před několika dny říci o římských jednáních a zdržel se, dostal dobrý nápad. Nazítří byl svátek svatého Václava a opat navrhoval, abychom oblatele vyzvali k příměří, že tak získáme aspoň jeden den. V takové situaci byla dobrá každá hodina. Tu noc jsem nezamhouřila oka, ačkoliv se nic nedělo. Druhý den ráno hlasatel z našich valů požádal o příměří. Ale vysmáli se nám. „Je-li vaším svatým Václavem“, odpověděli, „je naším Boleslavem“. Slunce stálo ještě vysoko nad obzorem, když všechno skončilo. Ve výroční den staroboleslavské vraždy dozněl i bratrovražedný boj na Libici. Moc se s námi nemazlili. Když první útočníci přeskočili val, utekli jsme s Anastasiem do kostela. Myslili jsme, že nám vojsko povraždí jen celádku a že z kostela, kde jsme měli právo azylu, budeme vyjednávat. Vzali jsme si tam nádoby s moukou, sádro, víno, chleby — několik dní bychom byli vydrželi bez hladu. Za nějakou dobu hluk venku ustal. Bylo po odporu. Chrámové dveře se rozletely, polekala jsem se, až jsem shodila hrnec s moukou. Přišli nám říci, že nás ušetří, když se vzdáme. Nějakou dobu jsme se radili, ale pak jsme přeče jen vyšli. Neměli jsme to dělat. Muže povraždili hned před kostelem a já jsem si taky zkusila své.“

„Možná vás trochu utěší, když vám řeknu, že na témž místě o sto třináct let později byli vyvražděni Vršovci, kteří se na libickém masakru tak účinně podíleli. Byla to přeče jen drsná doba. Ostatně Soběslav, který žil na polském dvoře, zahynul později v Praze, když kryl ústup Poláků z Čech, a Vojtěcha rozsekali pohanští Prusové. Když slyšel o libické tragédii, vůbec už do Prahy nešel, ale hledal pohostinství u Poláků, odkud odplul po Visle k pohanům.“

„To měl asi zase svůj záхват podivínství.“

Bylo to skutečně nějaké podivné — uvědomoval jsem si najednou, — protože ho přistihli, když spal v pohanském obětním háji. Byl ostatně zabit jen sám, jeho průvodcům se nic nestalo. Najednou mě napadlo: což jestli šla pomsta Přemyslovci tak daleko? Co když Vojtěch padl najatou rukou? Chtěl jsem to napřed říci své bledolící společníci, ale pak se mi zdálo, že těch vražd už bylo dost a že bychom s nimi mohli přestat.

„Když jste před chvílí mluvila o tom, že vaším živlem byla voda v Libici, pochopil jsem, proč Vojtěch vykonal celou cestu k pohanům na lodi. Napřed po Visle do Gdaňska, pak po moři k pruskému pobřeží. Byl to první Čech, který se plavil po moři — nebo aspoň první, o kterém to historicky víme.“

Podíval jsem se úkрадkem na ušlechtilý profil. Ale krásná paní, která toho znala tolik, že by ji leckterý historik záviděl, měla zavřené oči. Viděl jsem, že spí. Kdyby nešlo o krutý historický příběh, řekl bych, že spí jako zabitá.

Odešel jsem po špičkách.

AKO DLHO

Je to otázka, ktorú si dosť často dávame. Ľudia — zvlášť starí — často spomínajú svoich známych, ktorí mali žiť dlhšie ako sa žije dnes a prítom byť úplne zdraví. Zodpovedá toto pravde? Naopak, štatistické údaje hovoria niečo úplne iné. Zároveň so zlepšovaním životných podmienok a pokrokom vedy, zvlášť lekárskej, vzrástla priemerná dĺžka ľudského života, je tiež menšia úmrtnosť kojencov. Priemerná dĺžka ľudského života je v niektorých štátach až 72 rokov, ale sú aj také štaty v ktorých v dôsledku nízkej životnej úrovne, priemerná dĺžka ľudského života je oveľa nižšia. Patria k nim štaty ako napríklad India, kde v dôsledku pozostatkov kolonializmu stredná dĺžka života čini len 26 rokov.

Starší ľudia spomínajú dávnejšie roky západujú, že ešte pred niekoľkými desiatkami rokov vyskytovali sa často epidémie cholery, týfu, kiahni a iných chorôb, ktoré často zbabovali života obyvateľov nielen dedin, ale aj celého okolia a miest.

Zavedené dnes preventívne očkovanie zabezpečuje obyvateľov pred takýmto epidémiami. Lekárska veda vie dnes úspešne bojať proti takým chorobám ako napríklad tuberkulóza, detská obrna (Heine-Medina), ktoré ešte nedávno boli nevyliečiteľné. Vedecké výskumy iste pomôžu nájsť úspešné prostriedky boja proti takým chorobám ako je — rakovina.

Taliančí časopis „EPOCA“ uviedol zaujímavé zostavenie priemernej dĺžky ľudského života v priebehu tisícročí, ktoré uverejňujeme:

pred 30.000 rokmi človek žil priemerne 18 rokov
pred 3.000 rokmi " " " 20 "
v rímskej ére " " " 22 "
v stredoveku " " " 32 "
v XVIII. stor. (1790) " " " 35 "
v minulom stor. 1870 " " " 36 "
na začiatku nášho stor. " " " 46 "
v roku 1925 " " " 57 "
dnes v niektorých štátach " " " 72 "

Vede predvídajú, že v budúcnosti — po zvládnutí trápiacich ľudstvo chorôb — vek 150 rokov bude dosiahnutelný pre väčšinu ľudstva.

ŽIJEME

BEZ DOMOVIA

Vražedná palba v hrochotských horách ustala. Jednotka kapitána Marouška hodne zdecimovaná a preriezená, ukrývala sa roztrúsená v horách nad Hrochotom. Chlapi boli akoby obuchom poovaní. Sem došli a tu skončil sa boj. Ostali im dve cesty; domov alebo ďalej do hôr k partizánom.

Desiatnik Baďura sedel s hlavou opretou v čiernych rukách. Jasne videl pred sebou tie dve cesty, medzi ktorými mal voliť. V srdci sa mu všetko búrilo proti tomu, aby opustil stanovisko. Išiel dc povstania ako vojak a ako chce vytrvať, ale takto sa vracať? Musel by sa vrátiť porazený, pokorený. A on sa necítil ani pokorený, ani porazený. Už sa zo desať ráz rozhodol, že sa pridá k partizánom, len...

Ked si pomyslel na ženu, a diefa, ktoré nechal doma, srdce mu podivne zmäklo. Puška, ktorú držal v rukách, sa premenila na l'ad. Strašne ho tiahlo domov.

Domov, domov...

Jedného dňa — ostala ich už len hŕstka — dostali sa do spojenia s partizánmi vo zvolenských horách, priniesli chlapi letáčky, ktorími bol posiaty celý les. Tisova vláda slúbovala, že každému, kto sa vráti z hôr do stanovenej lehoty, sa nič nestane.

Vtedy sa v Baďurovi znova prebudil hlas. Tak ho volal a vábil domov. Polovica chlapov ho opustila, ostali len tí, čo sa nemohli alebo nechceli vrátiť. A vtedy sa rozhodol aj on. Odovzdal pušku, náboje, všetku zbraň kamarátom a dal sa križom horami domov.

K žene a decku.

Ej, fažká to bola cesta. Narážal na partizánske hliadky, ale tie ho hladko prepúšťali na nemecké stráže, tie musel naďaleko obchodiť. Partizáni neradili dať sa s nimi do styku. Zradné tisovské letáčky tisíce zvábili, ale veľmi maličko ich zachránilo. Neveril nikomu. Ako mohol, obchadol ich. Nenávidel ich, nenávidel aj Tisu a teda neveril a neveril. Obchádzal v lesoch, striehol ako zver, plazil sa a skúmal ako vlk. Ale túžba po domove silnela, čím sa viac k domovu približoval. Čím bližšie, tým ho viac hrialo pri srdci.

Bolo už koncom novembra a zima sa zahrýzala do sveta, ked sa priblížil k domovu tak blízko, že už cítil dych rodného prahu. Keby bol mohol kráčať zjavne a bez skrývania, bol by došiel za niekoľko hodín; takto jeho putovanie potrvá iste ešte aj dva dni.

A práve toho dňa sa zvečerilo a dával sa na

ďalšiu cestu, narazil na partizánsku hliadku. Ne-skryval sa pred ňou, tej sa nemusel báť. Ked sa zvítali s partizánmi, vyklul sa spomedzi piatich kamarát.

— Marek! — zvolal na Baďuru.

A ked sa objali, popýtal sa ho:

— Kam sa poberáš, Marek?

Marek Baďura sa usmial. Ako by sa bol zadivil, že to kamarát nevie.

— Kdeže inde? Domov. Aspoň pozrieť, vidieť, objať, pobožkať... Potom, možno sa k vám vrátim, — vysvetľoval Marek i sluboval v radosti, ktorá ho oblievala.

Kamarát nehovoril nič len akosi nechápavo hl'adel na neho.

— Neveríš? Mysliš, že utekám pred bojom? Myliš sa, — vysvetľoval, i odpovedal si Marek.

— Nemáš domu, Marek! — povedal odrazu kamarát po chvíľke mlčania.

— Čo? Čo si povedal? — zdrapil ho mocne za rameno Marek.

— Hovorím: Nemáš domu! — opakoval kamarát pokojne.

— Ale ženu!

— Ani ženy nemáš!

— Diefa!! — zreval Marek chrapľavo.

— Ani diefa už nemáš! — vylial všetku horosť kamarát a zaklial.

Marek ostal stáť nemý, slepý a meravý.

— Nemci vystrielali pol dediny a spálili všetko na prach. Aj tvoje šťastie spálili.

Partizáni stáli okolo Marka, mrvili sa, podupkávali, lebo nevedeli zakryť, ako sa ich Markovo nešťastie dotýka. Marek stál, tvár bledá, oči hasli, pery sa trhavo pohybovali. Nikto nerozumel, čo hovoria. Len po hodnej chvíli sa začali rodiať zrozumiteľné slová.

— Nemám, nemám... čo teraz?

Vtedy pristúpil k nemu jeden z partizánov a strčil mu do ruky automat.

— Máš ešte automat a pomstu. Za teba, za nich, za všetkých...

Ale Marek len stál, akoby ani neboli cítil chladný dych ocele, akoby sa ho partizáne reči ani nedotýkali. Iba ked mu kamarát položil ruku na plece, sa prebudi. Zdrapil zbraň, vyzdvihol ju vysoko nad hlavou a kvílik:

— Ach beda, beda, beda!

V tom jeho hlase bola nevysloviteľná presila bolesti a nenávisti.

HISTORIE ZELOVSKÝCH ČECHŮ

Obdrželi jsme další část historie zelovských Čechů. Připomínáme, že tento příspěvek není vědeckou prací. Rádi však tento materiál uveřejňujeme a stejně rádi otiskneme i jiné vzpomínky našich čtenářů.

Zelove, Zelove
 sídlo Českých bratří
 do srdece našeho
 Zelove patříš.

Mezi nejkrásnejší
 staré vzpomínky
 které nám odkázali
 otcové, maminky.

Moudrost, kterou hýčkali
 dědové v náručí
 každého z nás
 může dnes poučit.

Prožili jsme mnoho
 běd a utrpení,
 ale naše srdce
 nikdo nezmění.

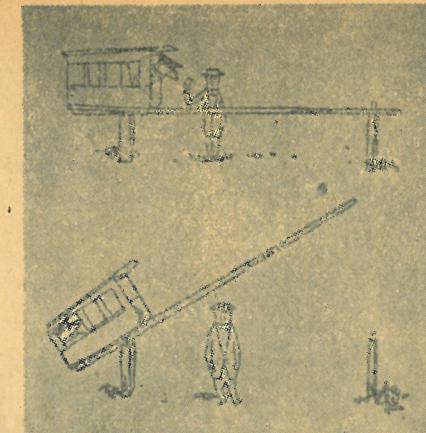
Jak si někteří čtenáři jistě pamatuji, zmínil jsem se v posledních

vyprávěních o tom, jak Čeští bratři, naši předkové, opouštěli vlast, proč ji opouštěli a jak dlouho bloudili — Minsterberg, Tábor, Čermín — až se konečně usadili v Zelově. Pouf našich předků z vlasti do Zelova trvala 60 roků (Minsterberg 1742, Střelín 1749, Tábor a Čermín 1760, Zelov 1802).

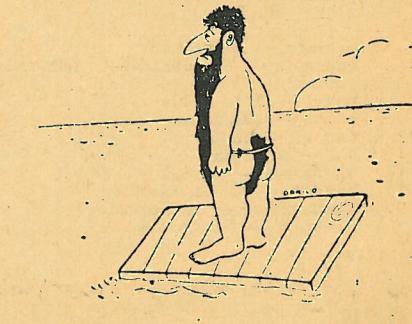
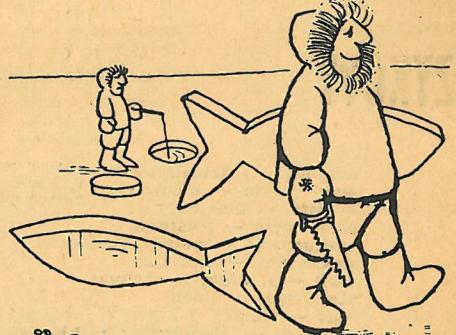
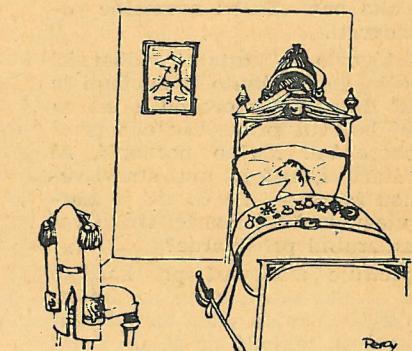
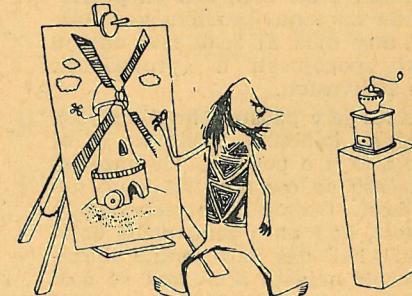
V listopadě roku 1802 krajané měli odvahu po třetí začínat nový život. Jako vždycky, i tentokrát se vyskytly různé potíže a tak se krajané rozhodli, že požádají svého příznivce Alexandra Petřzelina z Korwina, aby jim byl nápomocen při koupi Zelova. A tak, dne 15. listopadu 1802 byl koupen od šlechtice Józefa Świdzińskiego velkostatek Zelov a sice za 25.660 pruských tolarů, tj. 154.000 polských zlatých. Smlouvu podepsali Józef Świdziński a Alexander de Korwina Petřzelin za stranu prodávající a za krajany Jan Jelinek, Jan Matys, Jan Poláček, Jan Pospíšil, Jan Sláma, Martin Kořinek, Václav Kulhánek, Karel Němeček, Václav Pytlíček a Bedřich Provažník.

Tato koupě dala základ novému stěhování, tentokrát na delší dobu. Stejně jak na Střelínsku, Táboru a Čermíně i tu půda byla částečne orná, pozůstatou část katastru tvořily lesy a močáry. Ale toho se krajané nebáli, s tím si vždy dovedli poradit. Každý začátek je těžký. První léta byla ztížena válkou napoleonskou, která právě tenkrát vypukla. Do dnešního dne v blízkosti Zelova vede cesta, které se říká „napoleonská“, protože po této cestě táhla napoleonská vojska a tím byl v značné míře brzděn růst Zelova. Jestliže však porovnáme rozvoj Zelova se sousedními městy, např. Laskem, Sztercówem, Widawou, vidíme výrazný rozdíl. Tato města jsou o celé století starší a přece Zelov je dnes největším, díky náboru rodin, které se sem stěhovaly nejenom z Táboru, Střelína a Čermína, ale i z Husince a Poděbrad. Textilní průmysl, který založili naši předkové, je do dnešního dne dobrodiným celého okolí.

Vilém Tomeš.

HUMOR

PSYCHOLOG

O ŽIARLIVOSTI

V poslednom čase si veda začína čoraz viac všímať nebezpečný cit — žiarlivosť. Nebude od veci, keď sa pozrieme bližšie na tento problém vedľ každý rozumný muž aj žena isto dávajú prednosť spokojnosti a vyrovnanosti pred — žiarlivosťou.

Ziarlivosť je v podstate hnutie myseľ, za ktoré sa hanbíme. Preto sa ju aj snažíme zakryť a potlačiť. Ale každého z nás z času na čas navštíví tento nevítaný host. Cítime jeho neprijemnú prítomnosť, keď našu ženu príliš obletujú muži, keď nás muž venuje okázalú pozornosť nejakej žene, keď sú naši spolupracovníci úspešnejší ako my, keď naši spolužiaci majú lepšie vysvedčenie ako my, keď nášmu bratovi alebo sestre preukazujú rodičia väčšiu pozornosť ako nám. To sú normálne pocitania žiarlivosti.

Psychológovia a ostatní odborníci však tvrdia, že za týmto hranicami je žiarlivosť duševnou chorobou a má sa proti nej bojovať práve tak ako proti iným chorobám. Možno pochopiť, že žena je žiarlivá, keď jej muž strávi večer s inou ženou — ale čo, ak je žiarlivá aj vtedy, keď jej manžel strávi večer s kamarátmi pri bilarde?

Ak pociťuje žiarlivosť pri každom podujatí svojho muža, ktoré sa netýka priamo jej, je obefou chorobnej žiarlivosti, ktorá sa zakladá na želaní držať ho oddelenie od starého sveta a mať ho len pre seba.

Nemiestna, chorobná žiarlivosť môže viesť pri zhode nepriaznivých okolností až k rodiných nešťastiam každého druha. A najhoršie na veci je, že nešťastné obeť chorobnej žiarlivosti nemajú ani tušenia o tom, čo sa s nimi deje. Mnohí dospelí ľudia, ktorí sú neznestiteľne žiarliví na svojich mužov alebo ženy, by nikdy neuverili, keby im niekto poviedal, že všetky neprijemnosti, ktoré zdánlivo majú so svojím partnerom, sú spôsobené výlučne len ich vlastnou nenormálnosťou. Ľudia sú prekvapujúco pohotoví vo vynachádzaní nových a nových príčin pre žiarlivosť. Na rozdiel od mikróbov, ktoré sú prítomné pri chorobách tela, žiarlivosť ako duševná choroba vzniká i pri naprosto nevinnom správaní sa druhého človeka.

Hovorí sa, že „láská je silná ako smrť, žiarlivosť krutá ako hrob“. A kruhot žiarlivosti je obyčajne založená na

samých maličkostiah. Napríklad muž podozrieva ženu z nevery, lebo keď sa vrátil neočakávané domov, vyzerela prekvapene a vzrušene. Keď ju volal telefónom, bola domáca linka obsadená. Keď oznamil, že pôjde na úradnú cestu, zdalo sa mu, že sa žena v duchu radovala. To je všetko, čo taký nešťatník potrebuje k žiarlivosti. Nedôvera a žiarlivosť, ak ich neovláda rozum, sa potom rýchlo a neúprosne rozrostajú do fantastických rozmerov, s dôsledkami často menej fantastickými.

Ako treba bojovať proti žiarlivosti? Najlepším prostriedkom je preventívna ochrana v útlej mladosti.

Diefa, hovorí psychológ dr. Boris Sokolov, je oveľa väčšmi egocentrické ako dospelí ľudia. Malé dieta sa pokladá za stred sveta. Všetko, čo vidí je jeho, parti jemu. Jeho matka je jeho majetok. A jeho pud sebazáhovy mu hovorí, že si ju musí podržať len pre seba. Žiarlivá osoba nemôže žiť zo svojich vlastných zdrojov. Neustále potrebuje pomoc inej osoby.

Ale ako liečiť žiarlivosť u dospelých?

Ak váš druh má sklon k žiarlivosti, neusilujte sa kvôli tomu prerabáť celý svoj život, aby ste vyhoveli jeho sebeuctvu. Nikdy by sa vám to v dostačnej miere nepodarilo. Okrem toho by vo vás vzrástala nespokojnosť, čo by ste sa ju akokoľvek snažili kontrolovať.

Nikdy neobviňujte svojho chorobného žiarlivého druha zo žiarlivosti, lebo tým by ste len podporovali vzrastajúce nepriateľstvo.

Ak citíte sama žiarlivosť, pretože váš partner venoval privel'a pozornosti nejakej žene, nenechávajte si to pre seba. Pocity, ktoré vo vás jeho správanie spôsobilo, by len vzrástli. Tým, že si spolu pohovoríte a dáte tak veciem volný priebeh, môže sa veľa vyjasniť.

Treba vždy mať na pamäti, že žiarlivosť je ohavný parazit, ktorý zničí každé priateľstvo, ak ho neobmedzujeme. Aj keď každá žiarlivosť nemusí vystúpiť dramaticky, vždy znamená nešťastný, zatrpký a neradostný život. Rozumní ľudia sa môžu vyhnúť všetkým následkom, ktoré môže žiarlivosť spôsobiť.

g.k.

JAZYKOVÝ

artyleria — delostrelectvo
artylerzysta — delostrelec
artysta — umelec
asekurácia — poistenie
asekurowať — poistíť, poistovať
aspolečný — asociálny
atak — 1. útok, 2. záchrava
atakovať — útočiť
atut — tromf
audycja — vysielanie, rozhlasový program
awans — 1. postup, povýšenie, 2. predavok
awantura — výtržnosť, výstup; dobrodružstvo, avantúra
awanturnik — výtržník; dobrodruh
azot — dusík

babiarz — sukničkár
bacność — 1. opatrnosť, pozornosť, 2. pozor
badył — był, steblo
bagaż — batožina
bagnet — bodák
bal — ples, bál
bambosze — papuče
bandaż — obváz, bandáž
bandażować — obvázovať
banknot — bankovka

barwinek — zimozeleň
bary — plecia
baśń — bájka
bat — biť; korbáč
batuta — taktovka
bawialnia — prijímacia izba, salón, obývacia izba
bazgrać — čmárať, črbať
beczka — sud, bočka
beefsztyk — bítelek
beifkotać — 1. brblať, brbotlať, 2. bublať bez — 1. orgováň, 2. baza
bezcenny — neoceniteľný, vzácný
bezcennyy — nečinný
bezczenny — nečestný
bezlad — neporiadok, chaos
bezpieczenik — poistka (elektr.)
bezrobocie — nezamestnanosť
bezrolny — bezzemok
bezpowrotny — nenávratný
bezskuteczny — neúčinný, bezvýsledný
bezsprzeczny — nesprávny, nepochybny
beztróski — bezstarostný
bezwydruk — nehanebnik
białaczka — kleukémia, bledokrvnosť
biblioteka — knižnica
bibliotekarz — knihovník
biuła — pijak, pijavý papier

biedronka — lianka
biegun — póľ
bierny — pasívny, trpny
bieźnia — bezecká dráha
bikiniarz — potápka
bilet — lístok; b. wejścia — vstupenka
biuro — kancelária; úrad
biust — poprsie; busta
biustonosz — podprsenka
blacha — plech
blacharz — klampiar
błekitny — modrý, belasý
błonica — záškrt
bohater — hrdina, bohatier
bohaterki — hrđinský
bohomaz — mazanina
bombowiec — bombardovacie lietadlo, bombardér
borówka — brusnica
borsuk — jazvec
Boże Narodzenie — Vianoce
brakować — chýbať
bransoleta — náramok
bredzić — tárat
browar — pivovar
brud — špiná
bruderszaft wypić — pripit si (pri potykaní)

brudny — špinavý, nečistý
bruk — dlažba
brukiew — repa
brukować — dláždiť
brunatny — hnedy
brzemiennosc — tehotnosť, tarchavosť
brzmięć — znieť
brzydki — škaredý, špatný
buchalteria — účtovníctvo
bucl — topánočka; poltopánka
budżet — rozpočet
bufor — nárazník
bukiet — kytička
bulka — žemľa
bumelancetwo — záháračstvo
bunt — vzbura, odboj
buntownik — burič, obojník
burak — repa
burmistrz — mešfanosta, starosta (mesta)
bursztyn — jantár
but — topánka
butelka — fláška
buzia — papuľka
byt — existencia
bzdura — hľúposť
cecha — 1. znak, črta, rys, 2. značka
centralny — ústredný, centrálny
cera — 1. plét, 2. zaštoplkané miesto
cetnar — metrický cent

STLPČEK

POLSKO-SLOVENSKÝ

Piszesz, że cierpisz na kompleks niższości na tem swojej urody. Wiesz, że nie jesteś tą jedną w przekonaniu, że nie możesz się podobać. W związku z tym unikasz życia towarzyskiego, jesteś niesmiała, zamknięta w sobie i jest Ci z tym bardzo źle.

Droga Alinko! Nie jesteś osobą, której w swoich zmartwieniach. Dziewczęta cierpiące na podobny kompleks jest bardzo wiele. Czy mimo, że Ci z tym źle, nie próbowałeś tego zmienić, bo przecież wbrew pozorom nie jest to takie trudne.

Przed wczesnymi pamiętaj, że nie ma kobiet brzydkich i ładnych, mogą się one jedynie podobać lub nie, a to zależy już tylko od nich samych. Decyduje tutaj tzw. urok osobisty i wdzięk — pojęcie bardzo szerskie, ponieważ oznacza zarówno miły sposób bycia, ładny wygląd, a także pielegnowanie w sobie dobrych cech charakteru i umiejętności przystosowania się do otoczenia.

O tym wszystkim należy pamiętać na codzień, a więc w pracy, w domu, na ulicy, w każdej sytuacji. Staraj się być zawsze uśmiechnięta, bezpośrednia i życzliwa dla otoczenia, oczywiście w sposób nie narzucający się.

RADY TETY DORY

Niemalą rolę odgrywa dbałość o swój wygląd zewnętrzny a więc schudność, efektowne ubieranie się. Efektowne — nie znaczy drogie i kryzki, zawsze natomiast uwydatniające wdzięk Twojej sylwetki, podkreślając Twój własny styl. Ten styl to także sposób bycia, poruszania się itd. Ważna jest tutaj powściągliwość, w wyrażaniu swych uczuć i reakcji zewnętrznych.

Warto tu jeszcze przypomnieć, że ta prawdziwa życzliwość i uwanie otoczenia zyskujemy sobie dzięki zaletom charakteru, które należy stale rozwijać. Plotkowanie, obmawianie innych, zazdrość, zawiść i złośliwość nie przysparzają na ogół przyjaciół i nie wywierają dobrego imienia.

Jeśli będziesz pamiętała na codzień o tym wszystkim, szybko przekonasz się, że jesteś lubiana, potrafisz się podobać i zyskasz sobie ogólną sympatię. Wówczas zniknie Twój komplex i nabierzesz przekonania, że o powodzeniu w życiu nie decyduje lajkowata uroda ale umiejętność przystosowania się do otoczenia i roztaczania osobistego uroku. Przesyłamy serdeczne pożdrowienia.

JANINA M.

Nie ma niestety jakiejś radykalnej recepty na zachowanie młodego i ładnego wyglądu. Zależy to w dużej mierze od warunków domowych, warunków pracy i całego trybu życia. W sytuacji gdy kobieta musi dzielić swój dzień między pracę zawodową i spełnianie obowiązków gospodarstwa, trudno na pewno znaleźć czas na wyśniadanie u kosmetyczek i codzienną drobiazgową toaletę. Zresztą nie o to w zasadzie chodzi i możemy to sobie darować. Natomiast musimy nauczyć się racjonalnie wykorzystywać czas z myślą o swoim wyglądzie i odpoczynku.

Nieodzownym warunkiem dobrego wyglądu jest przebywanie na świeżym powietrzu, bez względu na porę roku i pogodę. I tak np. niezbędny lubiany deszcz doskonale wpływa na naszą cerę, czego dowodem są kobiety o aksamitnej cerze z wiecznie „zaduszczoną” Anglii. Jeżeli już nie możemy sobie pozwolić na chociaż godzinny codzienny spacer, to starajmy się „wietrzyć” regularnie nie tylko mieszkaniem ale i siebie, przebywając rano i wieczorem przez kilka minut w otwartym oknie, dzięki czemu skóra nasza lepiej oddycha i tym samym odświeża się. Jeśli więc jesteśmy zmęczone, nie szukajmy odpoczynku w dusznej, zadymionej kawiarni, lecz właśnie na świeżym powietrzu, nie mówiąc już o tym, że zarówno czarna kawa, jak i papery w większych ilościach bardzo szkodzi naszej cerze.

Równie wielki dodatni wpływ na nasz wygląd, cerę i samopoczucie ma woda. Stanowczo za mało uwagi przywiązymy do codziennej czynności, jaką jest mycie się, traktując ją tylko jako zmywanie brudu, a przecież chodzi tu także o coś innego. Mycie się na przemian zimna i gorąca woda pobudza krażenie krwi, oczyszcza pory skóry, pobudzając tym samym całe ciało do intensywniejszego oddychania.

Niemniejsze znaczenie ma sen w wygodnym łóżku, w wywietrzonym dokladnie pokoju.

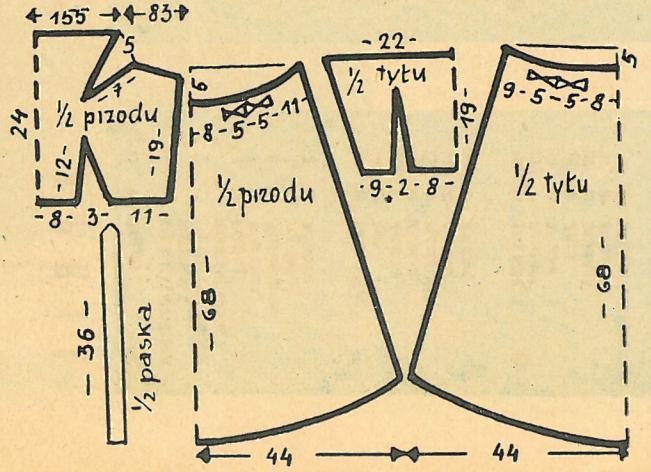
Zwracając uwagę na te, zdawało by się drobne, a jednak tak ważne sprawy, mamy szansę utrzymania młodego i zdrowego wyglądu.

MÓDA - MÓDA

SZYJEMY SAME SUKNIE WIECZOROWĄ

Na uszycie sukienki potrzeba 2 m 30 cm — 2 m 50 cm materiału o szerokości 90 cm. Materiał powinien być grubszego i sztywniejszego, gdyż tylko z takiej tkaniny uloży się dobrze spódnicę. Stanik jest dopasowany w talii i utrzymuje się na wąskich ramionkach usztychanych z tego samego materiału. Rozkloszowana do końca spódnicę ma w talii założone z przodu i z tyłu po dwie faldki. Suknia może być ściągnięta w talii paskiem zakończonym ozdobnym klipsem.

Wykrój sukni przygotowany na figurę o obwodzie biustu 92 cm i obwodzie talii 74 cm.

Z OBORU KRAJANA AMORA

STACH: O pol roku maturuję i w swobodzie z tym mam wiele pracy, ale w ostatnim czasie zatrzymałem się z dziewczątkiem, której je o dwa roky starszej ako ja i u mnie pracuje. Wielu się mi pali i ja jej też się paliem. Jadęc ene, abyśmy się dennie stretali, co je jest rane prijemne. Atak pozorujem, że mi to zaobera hodne czasu, a proto zatram zaniedbaną uczeńką Jadzę nezaufiam moje starosti a nextem ako jej to vysvetlit aby nesmiesť znamnosť.

Ako je vidieť z toho čo píšeš, zdájom Jadzi o tebe jest dosť povrchnú, keď ju nezaufiam svoje najdôležitejšie zdieľenosť. Skús ju vysvetliť, že predovšetkým musíš zmaturovať a že očakávaš rozhodenie. Keď je to väčne dievča malo, by pochom, a sama by ti mala utraciť situáciu. Keď bude iná — radím ti, aby si sa novou vlaste nezaoberať, lebo takto predstavuje rozčarovanie, ktoré ti život aj tak neušetrí a ku ktorému nemusíš sa pondŕhat. Na opravu lásku máš ešte veľa času a pamäta, že v živote ludia sa budú oceňovať podľa toho čo vies a od toho závisí ako si budes vedieť zariadiť budúcnosť.

M.D. Mám 21 rok, s Bohdanom chodom dva roky a pomučiam na manželstvo. Rodičia však veria, že Bohdan nie je vhodný manželom a neradi podávajú o našich plánoch. Ľubím Bohdana a poznám jeho dobré a zle stránky. Nechcela by som tiež robíť napriek rodicom.

Chrapeme svoju situáciu a je na nju len jedna rada. Keď vidis v Bohdanovi muža, ktorý sa vle skutočne rábi a byl pre teba dobrým manželom, musíš rodičom jemne vysvetliť, že další život patri tebe a len ty budeš záťaž pred sebou zodpovedná. Preto ty ences rozhodnut kto bude tvoríť manželom. Skús rozprávať kľudne a určite rodičom presvedčiť. Prajeme veľa úspechov!

HALINKA: Pred rokom som ho poznala na školskej zábave. Veľmi mi páli a od tej doby priateľstvo sme sa — malí sme spoločne záujmy, film a divadlo. Jego spoločnosť mi bola prijemná. Zdá sa mi, že ho lábim, ale v poslednom čase všetko sa zmienilo. Andrej stretol mňa v spoločnosti kolegu, ktorého som náhodou stretla. Odvtedy nechce sa so mnou stretávať, vyuholáva sa na čas, takže som nemala priležitosť mu vysvetliť situáciu. Co mám robiť, aby napravil chybú?

Nesprávila si záhadnu chybú, preto ani nemáš čo naprawiť. V tejto situácii je najlepšie ponechať všetko na čas. Keď Andrej ta nazorej túžbu, sám bude hľadať priležitosť k opäťovnému nadizávaniu známosti. Ale je možné, že záležitosť nebral väčne a využil priležitosť, aby ukončiť známosti. V tom pripade tvoje sny by vydaly naprázdno.

Okrem toho si este miada a po čase iste budeš celkom inak očekávať svú známost už aj preto, že je to — ako píšeš — „tvorí prvý chlapček“.

Rodiče, aby si vec nebrala príliš vážne a neprelevávala príliš veľa súz, pripojujeme srdiečne posádru.

RADY LEKÁRA

Je dokázanou vecou, že účastníci arktických výskumov alebo polárných výprav — ktorí celé mesiace bývajú v 50, 60 stupňových mrazach — nemajú chripku.

Niekto by však mohol prerušiť a spýtať sa: prečo teda chriplka vyskytuje sa najčastejšie v chladnom období a nie v júni alebo júli? Aj na toto je odpoveď.

Najväčším skladiskom bacilov sú naše byty. Zvlášť tie nedostatočne vyvetrané, plné záduchu a vlnkosti. V takejto atmosfére bacile a vírusy rozmnožujú sa ako huby po daždi.

V lete ľudia viac sa zdržujú na vzdúchu a vetravú byty celé dni. Okrem toho slnko zabija bacily tzv. ultrafialovými lúčmi.

V zimnom období situácia je práve opačná. Aj ľudia sa viac zdržujú v bytoch, aj slnko svieti menej a nie tak intenzívne.

Preto z jednej strany nemá kto zabijať bacile a z druhej strany sú vytvorené podmienky k ich vzmoženému vzrástu. Z týchto dôvodov epidémie chriplky prípadajú na jeseň a na zimu a nie na letné obdobie.

Clovek nakazený chriplkou, najčastejšie pocítuje: bolesť hlavy, lámanie v kostiach, dostáva nádchu, kaše a má zvýšenú teplotu. Hoci podobne sa prepávajú aj iné choroby, keď začínajú trápiť jediných a hned potom idú do posteľ druhí, môžeme mať istotu, že toto je naozaj chriplka. Táto choroba sa veľmi rýchle rozširuje a priam bleskové prenáša. Jeden nakazený orga-

nizmus prenáša nákuazu na iné. Tie zase stávajú sa strediskami významujúcimi chriplku na okolie. A tak refaz ochoreni sa predizí.

Ako chrániť naš organizmus, aby sa nestal nasledujúcim ohnivkom v refazi epidémie chriplky? Pokyny sú už obsiahnuté čiastočne v tom čo sme doteraz napísali. Predovšetkým treba dbať na osobnú higienu a na hygienu svojho okolia, často veniť byty, aj keď je vonenie chladnejšie, nevyhýbať sa prebývaniu na čerstvom vzduchu, ale tiež nepriprúšať k zbytočnému ochladeniu tela, strániť sa stykov s nemocnými na chriplku. Vhodné stravovanie, bohaté na vitamíny a zvlášť na vitamín C — (kyselá kapusta, zelenina, ovocie) plnia tiež úlohu preventívneho opatrenia.

Chriplka je zvlášť nebezpečná vtedy, keď je následkom sú komplikácie. Tieto môžu byť tak vážne ako: zápal plie, zápal mozgových blán, zápal klobov, ucha a môžu mať následky aj pre ľadviny a srdce.

Preto bez výnimky každý nemocný by sa mal dať vyšetriť lekárom a bezpodmienečne riadiť sa jeho pokynmi.

Prostriedkami najčastejšie používanými proti chriplke sú: aspirin, protichriplkové tabletky, piramidon, salispirin a gáfron, pyresal-fon izochin a veľké množstvo vitamínov. Nie je však správne liečiť sa domáčimi prostriedkami, odporúča sa vždy návštěvu u lekára.

Váš lekár.

PORADY WĘTERYNARZA

Zazwyczaj rolník zwraça najmenej uwagi na przyczyny, które najczęściej wywołują choroby zwiercięce. Wymykają one z braku ruchu w okresie zimowym na stóncu i na świeżym powietrzu, nieprawidłowe żywienie oraz zwierzętami, brak dcistatecznej opieki bywa powodem okaleczeń, złamań. Pomieszczenia ciemne, nie przewietrzane, brudne, zimne, nie zabezpieczone od przeciagów powodują osłabienie organizmu i choroby jak np. zapalenie płuc, kulawizny itp. Brak starannej pielęgnacji oraz brudne utrzymanie owiec powoduje szerzenie się chorób pasozyt-

niczych i zakaźnych, wyzracających wśród mieszkańców stad wielkie straty.

Pasozyty, będące niewielkimi tworami żywymi, usadzającymi się na skórze (wszy), w skórze (świerż) lub dostają się do innych narządów organizmu, np. jelit (glisty, motylka). Najbardziej niebezpieczne dla hodowli owiec są choroby zaraźliwe. Są to takie choroby, które mogą się przenosić z jednego zwierzęcia na drugie. Choroby wywoływanie się na przez pasozyty i bakterie. Bakterie nazywamy także zarazkami, drobnoustrojami. Wśród wielkiej ilości bakterii różnią się takie, które dla ludzi i zwierząt są niezakłócone, a dla innych zwierząt są chorobami zarazkami. Szczególnym niebezpieczeństwem są przedmioty ubrudzone kałem, wyciekiem z nosa, gdyż zawierają one bardzo dużo zarazek.

Często także pastwiska zakażone są drobnoustrojami chorobotwórczymi. Bakterie te dostają się do organizmu owcy najczesciej przez jamę gębową z pokarmem, z przedmiotów przedmiotów lizanych przez chorze zwierzęta. Rzadziej dostają się zarazki do organizmu zwierzątka przez skórę (rany) a najrzadziej przez nos z wdychanym powietrzem.

c.d.n.

RADY ROLNIKA

V januári, keď na pliach leží sneh, môžeme v ovcie zhrade previesť radu prác. Aj keď je to obdobie zimy, môžeme vyučať veľa prác pri stromoch mladých a starých. Odstraňujeme zbytočné konáre, ktoré rastú príliš husto a do stredu koruny. Túto činnosť je treba vykonávať aj u mladých stromov, lebo vtedy zostávajú po odstránení nepríliš veľké rany, ktoré sa rýchle hoja. Pri starších stromoch odporúčame odstraňovať zbytočných halúz rozložiť na dva roky.

Zároveň s odstraňovaním halúz môžeme previesť omalzadzovanie stromov, zvlášť na poli, môžeme opraviť plioty a slamu, ktorou sa obviazali stromy či nie je príliš vysoká.

halúz v korune stromu, až po staré drevno, posilujeme rast korunu, ovcie výhôdky sú lepšie živené a strom opäť ziskava svoju predošlú plodnosť. Čerešne neznášajú tak silné narezávanie, višne popri plodnosti ziskávajú ešte imunitu proti chorobe zvanej sedá hniloba (Mohilina).

Využívajúc čas v ktorom nepracujem na poli, môžeme opraviť plioty a slamu, ktorou sa obviazali stromy či nie je príliš vysoká.

Prezeraťme ovocie v pivničach a úschovniach, pamätáme na vetranie týchto miestností v dňoch, keď nie je mráz.

PORADY PRÁVNICKA

Podľa návrhu nového zákona, ktorý prejednával Snem na svojom poslednom zasadnutí, vyjdú nové predpisy týkajúce sa peňažných trestov a súdnych poplatkov. Snem schválil návrh a zmene predpisov týkajúcich sa peňažných trestov, súdnych poplatkov v trestných záležitostach. Zákon dovoluje prisudzovanie výšších peňažných trestov.

Na základe nového zákona, súd bude mať možnosť posudzovať peňažný trest priamo zo zárobkov potrestaného. Bol tiež schválený zákon „o súdnych výdavkoch pri občianskych záležitostach“. Zákon zvyšuje výšku súdnych poplatkov. Najnižší poplat-

tok pri žiadosti o súdne pojednávanie bude 50.— zl., a len v mimoriadnych prípadoch 80.— zl. (doteraz najnižší poplatok bol 10.— zl.).

Tento nový predpis bol podkotvovaný po prvej nutnosťou reálnejších súdnych poplatkov, ktoré boli neobvykle nízke v porovnaní so súdnymi trestmi; po druhé nutnosťou obmedzenia tzv. „procesov hubovaciačiek“ (pyskówek), ktoré v posledných rokoch stali sa úplne masové a prekážali súdom v dôležitejších záležitostach.

Zároveň boli zvýšené súdne poplatky pri rozvodových procesoch. Predtým podľa majetkového stavu žiadateľa o rozvod, Najnižší poplat-

vynášali tieto 200 až 2.000 zl. Podľa nového zákona budú vynášať 300 až 3.000 zl. Sú zavedené nové poplatky za obhliadnutie pozemkových nehnuteľností súdom

KALENDÁR

1961

JANUÁR

FEBRUÁR

1. N	NOVÝ ROK
2. P	Abel
3. C	Daniel
4. S	Timis
5. S	Artur
6. P	Troch králov
7. S	Bohuslava
8. N	SEVERIN
9. P	Alexej
10. U	Dalimír
11. S	Malyška
12. C	Eneš
13. P	Rastislav
14. S	Felix
15. N	DOBROŠA
16. P	Vladimir
17. U	Nataša
18. S	Bohdan
19. O	Drahomíra
20. P	Dainbor
21. S	Vincent
22. N	ZORA
23. P	Milos
24. U	Timotej
25. S	Pavol
26. C	Tamara
27. P	Ján
28. S	Karol
29. N	FRANTISEK
30. P	Ema
31. C	Emil

MÁJ

JÚN

JÚL

AUGUST

SEPTEMBER

OKTOBER

NOVEMBER

DECEMBER

1. P	SVIATOK
2. U	Zigmund
3. S	Desana
4. C	Florian
5. P	Irena
6. S	Hermína
7. N	MONIKA
8. P	Michal
9. O	Státny sviatok
10. N	Viktória
11. S	Blažená
12. P	Pankráč
13. C	Serváč
14. N	RONIFAC
15. P	Zofia
16. U	Sveozor
17. S	Gizela
18. C	Viola
19. P	Celestin
20. S	Borivoj
21. N	VATENT
22. P	Julia
23. C	Zemira
24. S	Daniela
25. S	Urban
26. P	Dušan
27. S	Iveta
28. N	VILLAM
29. P	Vitória
30. O	Ferdinand
31. S	Petronela

1. S	MEDZINÁROD-
2. P	NY DÉN DETÍ
3. C	Xénia
4. S	Karolína
5. P	Hedviga
6. S	
7. N	
8. P	
9. O	
10. N	
11. S	
12. P	
13. C	
14. N	
15. P	
16. U	
17. S	
18. C	
19. N	
20. P	
21. S	
22. N	
23. P	
24. C	
25. S	
26. O	
27. N	
28. P	
29. C	
30. S	
31. U	

AUGUST

SEPTEMBER

OKTOBER

NOVEMBER

DECEMBER

DECEMBER

1. P	SVIATOK
2. U	Zigmund
3. S	Desana
4. C	Florian
5. P	Irena
6. S	Hermína
7. N	MONIKA
8. P	Michal
9. O	Státny sviatok
10. N	Viktória
11. S	Blažená
12. P	Pankráč
13. C	Serváč
14. N	RONIFAC
15. P	Zofia
16. U	Sveozor
17. S	Gizela
18. C	Viola
19. P	Celestin
20. S	Borivoj
21. N	VATENT
22. P	Julia
23. C	Zemira
24. S	Daniela
25. S	Urban
26. P	Dušan
27. S	Iveta
28. N	VILLAM
29. P	Vitória
30. O	Ferdinand
31. S	Petronela

1. S	MEDZINÁROD-
2. P	NY DÉN DETÍ
3. C	Xénia
4. S	Karolína
5. P	Hedviga
6. S	
7. N	
8. P	
9. O	
10. N	
11. S	
12. P	
13. C	
14. N	
15. P	
16. U	
17. S	
18. C	
19. N	
20. P	
21. S	
22. N	
23. P	
24. C	
25. S	
26. O	
27. N	
28. P	
29. C	
30. S	
31. U	

AUGUST

SEPTEMBER

OKTOBER

NOVEMBER

DECEMBER

DECEMBER

1. P	SVIATOK
2. U	Zigmund
3. S	Desana
4. C	Florian
5. P	Irena
6. S	Hermína
7. N	MONIKA
8. P	Michal
9. O	Státny sviatok
10. N	Viktória
11. S	Blažená
12. P	Pankráč
13. C	Serváč
14. N	RONIFAC
15. P	Zofia
16. U	Sveozor
17. S	Gizela
18. C	Viola
19. N	Celestin
20. P	Borivoj
21. S	N
22. N	
23. P	
24. C	
25. S	
26. O	
27. N	
28. P	
29. C	
30. S	
31. U	

1. S	MEDZINÁROD-
2. P	NY DÉN DETÍ
3. C	Xénia
4. S	Karolína
5. P	Hedviga
6. S	
7. N	
8. P	
9. O	
10. N	
11. S	
12. P	
13. C	
14. N	
15. P	
16. U	
17. S	
18. C	
19. N	
20. P	
21. S	
22. N	
23. P	
24. C	
25. S	
26. O	
27. N	
28. P	
29. C	
30. S	
31. U	

AUGUST

SEPTEMBER

OKTOBER

NOVEMBER

DECEMBER

DECEMBER

1. P	SVIATOK
2. U	Zigmund
3. S	Desana
4. C	Florian
5. P	Irena
6. S	Hermína
7. N	MONIKA
8. P	Michal
9. O	Státny sviatok
10. N	Viktória
11. S	Blažená
12. P	Pankráč
13. C	Serváč
14. N	RONIFAC
15. P	Zofia
16. U	Sveozor
17. S	Gizela
18. C	Viola
19. N	Celestin
20. P	Borivoj
21. S	N
22. N	
23. P	
24. C	
25. S	
26. O	
27. N	
28. P	
29. C	
30. S	
31. U	

1. S	MEDZIN